

JÖNKÖPINGS
KOMMUN

Program för

Hållbar utveckling – miljö

Framtidens Jönköping 2015-2020

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	1
1.1 Arbetsprocess	1
1.2 Struktur och referenser	1
1.3 Globala, nationella och regionala mål	3
1.4 Internationell och nationell samverkan	5
1.5 Engagera flera	5
1.6 Miljö och genus	6
1.7 Miljö och mänskliga rättigheter	6
2 VÅR LIVSMILJÖ	7
2.1 Bakgrund	7
2.2 Nyckeltal	8
2.3 Visioner	8
2.4 Mål och åtgärder	9
2.4.1 Klimat	9
2.4.2 Luft	9
2.4.3 Buller	10
2.4.4 Friluftsliv	10
2.4.5 Giffri miljö	11
2.4.6 Vatten och våtmarker	11
2.4.7 Djur och växter	13
2.4.8 Engagera flera	14
3 BOENDE OCH STADSUTVECKLING	15
3.1 Bakgrund	15
3.2 Nyckeltal	16
3.3 Visioner	16
3.4 Mål och åtgärder	17
3.4.1 Stadsutveckling	17
3.4.2 Infrastruktur för trafik	18
3.4.3 Vatten-, avlopp- och dagvattensystem	19
3.4.4 Risker och sårbarhet	20
3.4.5 Engagera flera	20
4 ENERGI OCH TRANSPORTER	21
4.1 Bakgrund	21
4.2 Nyckeltal	22
4.3 Visioner	22
4.4 Mål och åtgärder	22
4.4.1 Energi	22
4.4.2 Transporter	23
4.4.3 Engagera flera	24
5 PRODUKTION OCH KONSUMTION	25
5.1 Bakgrund	25
5.2 Nyckeltal	26
5.3 Visioner	26
5.4 Mål och åtgärder	26
5.4.1 Produktion	26
5.4.2 Konsumtion	27
5.4.3 Avfall	27

Bilaga 1 Regionala miljömål

Program för hållbar utveckling – miljö, 2015-2020
 Jönköpings kommun, Stadskontoret, 551 89 Jönköping, www.jonkoping.se/hallbarometern
 Sammanställning: Annelie Wiklund, stadskontoret
 Omslagsfoto: Smålandsbilder.se
 Övriga foton: Christina Lindqvist, Lena Gustafsson, Marianne Brännman m.fl.
 December 2014

1 INLEDNING

1.1 Arbetsprocess

Program för hållbar utveckling – miljö utgör kommunens samlade miljömålsarbete som är ett årligt arbete med uppföljning och uppdatering av visioner, mål och åtgärder.

Miljömålsarbetet bedrivs integrerat med budgetprocessen och arbetsgången beskrivs översiktligt i figur 1 på nästa sida. Beslut om ändringar och tillägg i Program för hållbar utveckling – miljö fattas av kommunfullmäktige varje höst. Beslut med anledning av uppföljning av föregående års mål/åtgärder fattas av kommunfullmäktige i mars.

Dokumentets titel Program för hållbar utveckling – miljö har sin utgångspunkt i att Jönköpings kommun på sikt har som målsättning att skapa ett sammanhållet målarbete med syfte att åstadkomma en hållbar utveckling. De tre perspektiven för hållbar utveckling kan betraktas enligt modellen nedan.

Modellen illustrerar perspektivens förhållande till varandra där det sociala perspektivet är i centrum. För att uppnå sociala mål krävs medel i form av det ekonomiska perspektivet och det miljömässiga perspektivet ger ramarna. Detta eftersom vi är beroende av naturen både för dess livsuppehållande förmåga och som resursbas. Strategier för hållbar utveckling måste därför beakta människans och ekonomins beroende av biosfären. Målet med hållbar utveckling är därmed att kunna tillfredsställa dagens behov utan att äventyra framtida generationers möjlighet att tillfredsställa sina behov. Kommunfullmäktige har dock ännu endast fattat beslut om att vi ska ta ett steg i denna riktning genom att skapa ett sammanhållet program för miljöperspektivet, därav tillägget – miljö i titeln.

I webbverktyget Hållbarometern (jonkoping.se/hallbarometern) redovisas miljömålsarbetet (Program för hållbar utveck-

ling - miljö), nyckeltalsuppföljning (Hur mår Jönköping?) samt övergripande mål som fastställs i VIP (Verksamhets- och investeringsplan). I webbverktyget redovisas även prognoser/utfall och kommentarer.

Program för hållbar utveckling – miljö ska fungera som en samlande faktor och syftar till att ge en översiktlig bild av hela kommunkoncernens miljömålsarbete med fokus på förbättringsarbetet. Tyngdpunkten ligger dock på arbetet i de kommunala förvaltningarna. Det gemensamma arbetet med programmet ersätter inte nämndernas, förvaltningarnas och bolagens ansvar för att, inom sina ansvarsområden, även på andra sätt bidra till att vi som kommun når de mål som fastställts i programmet, se även avsnitt 1.2 Struktur och referenser. Vid sidan av detta program finns även en kontinuerlig styrning av verksamheten i form av andra styrande dokument, t.ex. förvaltningsspecifika eller förvaltningsövergripande dokument. Förbättringsåtgärder som startats inom ramen för Program för hållbar utveckling – miljö och som därefter ska genomföras löpande, förs in i andra lämpliga styrande dokument.

I enstaka fall redovisas även arbete som utförs av icke kommunala aktörer, t.ex. JLT. Syftet med detta är att visa att dessa mål/åtgärder är viktiga för kommunen som geografiskt område och att Jönköpings kommun stödjer och verkar för att även dessa mål/åtgärder nås/genomförs. Sådana mål/åtgärder markeras med en asterisk.

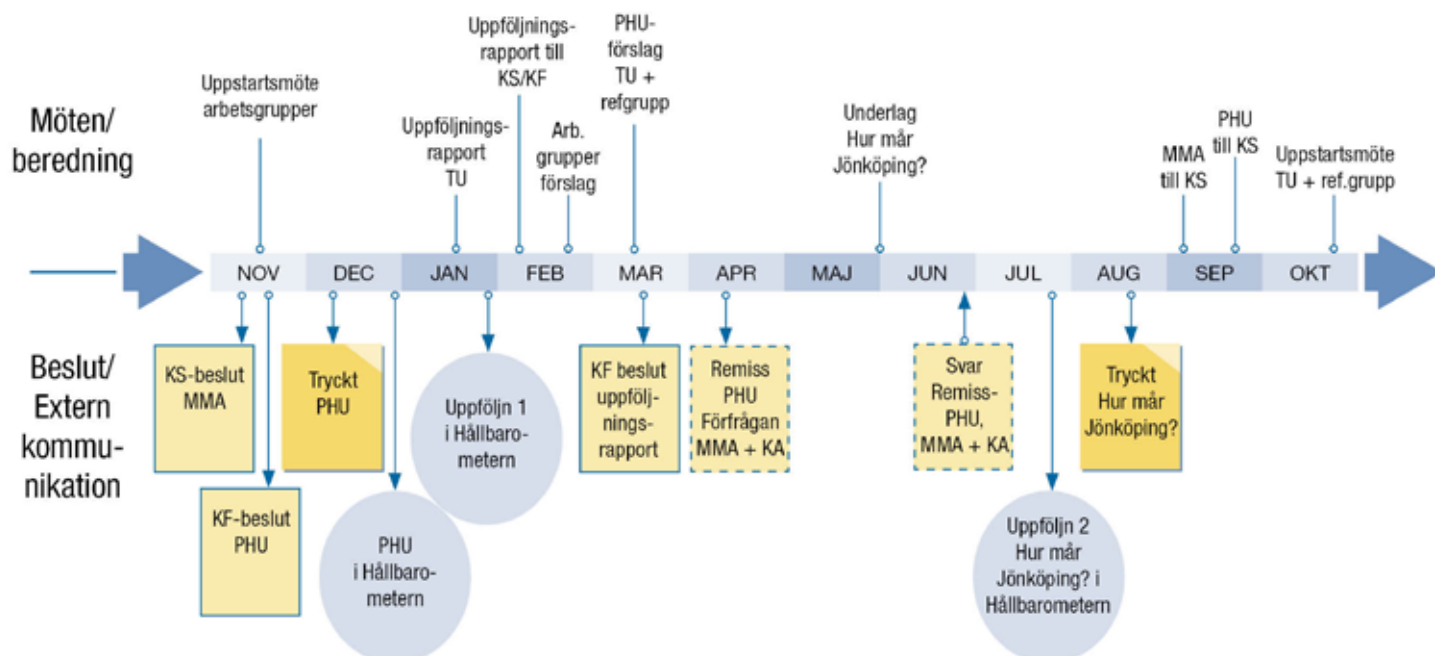
1.2 Struktur och referenser

Grundstrukturen i detta dokument utgörs av fyra områden:

- Vår livsmiljö
- Boende och stadsutveckling
- Energi och transporter
- Produktion och konsumtion

Inom samtliga dessa områden ingår även området Engagera flera, se avsnitt 1.5. Inom varje område redovisas nyckeltal, visioner, mål och åtgärder.

Nyckeltalen är exempel på nyckeltal som följs upp årligen med syfte att beskriva och åskådliggöra vilka trender som finns inom området. Den senast klassade trenden för nyckeltalet visas tillsammans med bedömd måluppfyllnad i de fall det finns mål kopplade till nyckeltalet. En fullständig redovisning av nyckeltal finns i Hållbarometern (www.jonkoping.se/hallbarometern) och i dokumentet Hur mår Jönköping? redovisas också ett urval.

Figur 1 Arbetsgång – årligt miljömålsarbete. Förklaring: PHU = Program för hållbar utveckling – miljö, MMA = Miljömålsanslag, KA = Klimatväxlingsavgift, TU = Tekniskt utskott, KS = Kommunstyrelse, KF = Kommunfullmäktige.

Miljöpolicy

Vår livsmiljö

- Klimatet påverkas inte av utsläpp av växthusgaser från mänskliga aktiviteter.
- Människor och miljö exponeras inte för buller och ämnen med farliga egenskaper.
- Yt- och grundvattentillgångar ger förutsättning för en god livsmiljö för växter och djur.
- Vättern skyddas från nya föroreningskällor och gamla fasas ut.
- Biologisk mångfald bevaras, förstärks och utvecklas.

Boende och stadsutveckling

- Kommunens fortsatta tillväxt sker genom långsiktigt hållbar stads- och bebyggelseutveckling med en god markhushållning där gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras framför biltrafik i en väl utbyggd och hållbar infrastruktur.
- Kommunen har en trygg vattenförsörjning och en hållbar vattenanvändning.
- Invånarna och miljön utsätts inte för risker och samhällets sårbarhet har minimerats.

Energi och transporter

- Lokala och regionala energikällor används så långt som möjligt.
- Distributionsnät för energi är flexibla och effektiva samt möjliggör återvinning av energi som annars går till spillo och anslutning av förnybara energikällor.
- Energianvändningen är effektiv (inkl. återvinning) och sker med förnybara energikällor.
- Person- och godstransporter sker effektivt och med förnybara energikällor.

Produktion och konsumtion

- Jönköpings kommun är en god förebild i miljöarbetet.
- Användning av naturresurser sker effektivt.
- Vid inköp ställs krav på en miljöriktig produktion av varor och tjänster.
- Avfall samlas in och omhändertas i slutna kretslopp.

Engagera flera

- Verksamhetsutövare och invånare i Jönköpings kommun har god kunskap om natur- och miljöfrågor och arbetar aktivt för minskad negativ miljöpåverkan.

Visionerna består dels av de Ålborg-åtaganden som har koppling till det aktuella området (se även avsnitt 1.4) och dels ett antal visioner som har formulerats inom ramen för miljömålsarbetet. De senare visionerna utgör tillsammans kommunens miljöpolicy t.ex. i samband med miljödiplomering, se färgad ruta till vänster.

Målen utgörs på den övergripande nivån av de 14 nationella miljökvalitetsmålen som Jönköpings kommun berörs av. De övergripande målen har i vissa fall även brutits ned i lokala mätbara mål som redovisas under de olika områdena i detta dokument. Mindre omfattande mål och åtgärder hanteras i första hand inom ramen för arbetet med verksamhetsplaner, miljödiplomering etc. eller i vissa fall på tjänstemannanivå, se figur 2. Undantag från detta är exempelvis åtgärder som berör många, och som därmed behöver kommuniceras, vilka kan lyftas in i Program för hållbar utveckling – miljö även om de är av karaktären mindre åtgärder.

De övergripande målen namnges med utgångspunkt från det nummer som det övergripande nationella miljökvalitetsmålet har och tillhörande lokala mål namnges med en efterföljande bokstav. I inledningen av varje område visas en illustration av de nationella miljökvalitetsmål som området berör (gråmarkerade mål berörs inte).

Figur 2 Struktur för miljömålsarbetet i kommunal verksamhet.

Åtgärderna redovisas under respektive område. Åtgärder som rör området Engagera flera redovisas under övriga områden. Efter rubriken för respektive åtgärd redovisas inom parentes vilka mål som åtgärden är kopplad till. Dessa referenser är för de nationella miljökvalitetsmålen benämnda med motsvarande siffra. För de lokala målen anges första bokstaven i det området där målet redovisas tillsammans med siffran och bokstaven som utgör det lokala målets

numrering. Antalet referenser i detta dokument har begränsats till de 3-4 viktigaste (lokala mål har prioriterats). I Hållbarhetsrapporten redovisas något fler referenser.

Begreppet hållbar utveckling omfattar hela kommunens verksamhet och från och med 2008 har mål för hela kommunens verksamhet fastställts i Verksamhets- och investeringsplan, VIP. I föreliggande dokument redovisas endast de mål som i VIP redovisats under rubriken hållbar utveckling eftersom man där avsett miljö när man använt begreppet hållbar utveckling. Dessa mål har kompletterats med ändelsen – VIP.

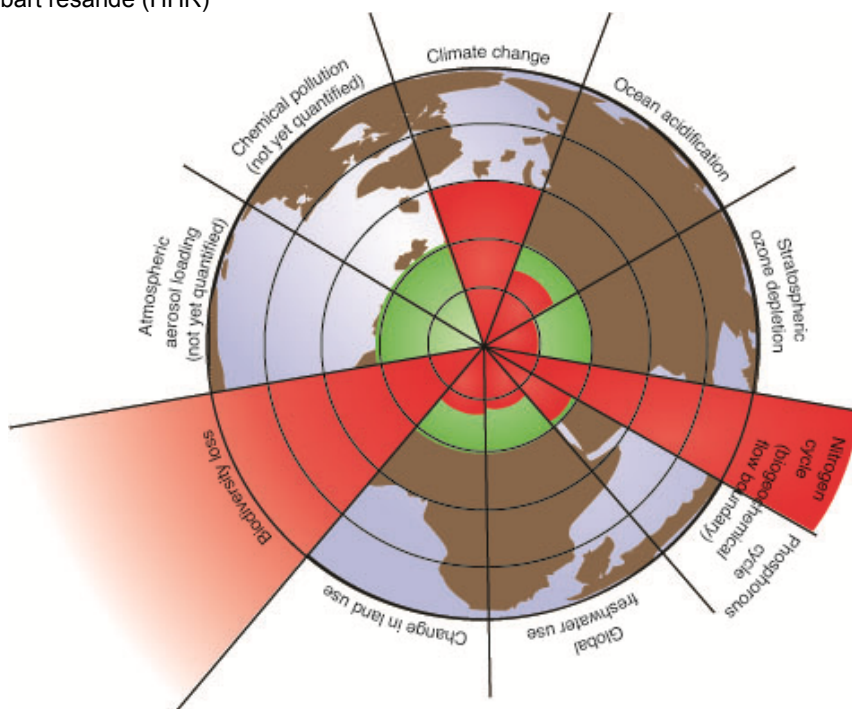
Vissa övriga mål och åtgärder som beslutats i annat forum har också lyfts in i dokumentet för att ge en mer komplett bild av miljömålsarbetet. I sådant fall återges referenser enligt följande:

- Verksamhets- och investeringsplan (VIP)
- Nämndsbeslut (t.ex. KS/BUN)
- Handlingsplan för hållbart resande (HHR)

- Länsstyrelsebeslut (Lst)
- Åtgärdsprogram mot buller 2014-2018 (ÅMB)
- Avfallsplan 2011-2015 (AP)
- Klimatrådet (KR)

En närmare redovisning av de kommunala bolagens miljöarbete visas bl.a. på webben för respektive bolag.

Det är endast kommunal verksamhet exklusive kommunala bolag som formellt omfattas av kommunfullmäktiges beslut. Beslut om åtgärder som berör kommunala bolag fattas i särskild ordning av respektive bolag. För alla mål och åtgärder som rör kommunal verksamhet finns ett ansvar definierat i form av ansvarig nämnd. Beträffande mål som rör kommunen som geografiskt område har endast ansvar för målfuppföljning definierats. För mål och åtgärder finns även en kontaktperson angiven. Kontaktpersonen har ansvar för att bidra i arbetet, följa upp, utvärdera och rapportera resultatet, men har inte något ansvar för att målet nås eller att åtgärden genomförs.

Figur 3 10 planetära gränser (grönt område) inom vilka mänskligheten kan fortsätta att utvecklas. Källa: Stockholm resilience centre.

1.3 Globala, nationella och regionala mål

En mängd internationellt kända forskare har identifierat och kvantifierat 10 planetära gränser inom vilka mänskligheten kan fortsätta att utvecklas och blomstra, se grönt område i figur 3. Att passera dessa gränser kan däremot generera plötsliga eller oåterkalleliga miljöförändringar. Som framgår av figur 3 är det framför allt biologisk mångfald, kvävet kretslopp och klimatfrågan som är de områden som ur ett globalt perspektiv kräver stora förändringar för att vi ska komma tillbaka till det gröna området.

De nationella och regionala miljömålen redovisas i sin helhet på www.miljomal.se. På nästa sida redovisas de nationella miljö kvalitetsmålen som i PHU utgör övergripande mål (mål som kommunen inte berörs av har gråmarkerats), se även avsnitt 1.2. De regionala målen redovisas i bilaga 1. Programmet utgör en beskrivning av hur Jönköpings kommun tar ansvar för att uppnå de nationella och regionala miljömålen.

0. Generationsmålet

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Nedan redovisas gällande miljö kvalitetsmål.

1. Begränsad klimatpåverkan

Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

2. Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

3. Bara naturlig försurning

De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska heller inte öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hållristningar.

4. Giftfri miljö

Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

5. Skyddande ozonskikt

Ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

6. Säker strålmiljö

Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning.

7. Ingen övergödning

Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

8. Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

9. Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

10. Hav i balans samt levande kust och skärgård

Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

11. Myllrande våtmarker

Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

12. Levande skogar

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

13. Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

14. Storslagen fjällmiljö.

Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

15. God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

16. Ett rikt växt- och djurliv

Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

1.4 Internationell och nationell samverkan

Ålborg-åtaganden

Europeiska städer och kommuner som samverkar i Europeiska städernas kampanj för en hållbar stadsutveckling har formulerat en vision om en hållbar framtid. För att nå visionen har totalt 50 åtaganden definierats, de s.k. Ålborg-åtagandena. Jönköpings kommun undertecknade dessa den 11 oktober 2007 vilket innebär ett åtagande om att bedriva ett målarbete i syfte att uppfylla åtagandena, se även www.sustainablecities.eu. Ålborg-åtagandena omfattar begreppet hållbar utveckling ur både ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv. I detta dokument redovisas endast åtaganden med koppling till miljöperspektivet. Program för hållbar utveckling – miljö utgör tillsammans med kommunens övergripande mål i VIP kommunens mål och handlingsprogram för att nå Ålborg-åtagandena.

Borgmästaravtal

EU-kommissionen har lanserat ett klimatinitiativ som innebär att företrädare för Europas städer och regioner ansluter sig till ett avtal, Borgmästaravtalet, se www.eumayors.eu. Detta avtal innebär ett åtagande om att gå längre än EU:s mål när det gäller att minska koldioxidutsläppen (-20 % till 2020). Kommunfullmäktige beslutade den 24 september 2009 att underteckna Borgmästaravtalet. Program för hållbar utveckling – miljö utgör även kommunens handlingsprogram med anledning av Borgmästaravtalet.

Uthållig kommun/ Energieffektiviseringsstöd

Jönköpings kommun har sedan 2008 deltagit i Energimyndighetens projekt Uthållig kommun. Jönköpings kommun har även erhållit energieffektiviseringsstöd av Energimyndigheten och ett villkor för att erhålla det är att mål och handlingsprogram för energieffektivisering upprättas. Program för hållbar utveckling – miljö utgör kommunens mål och handlingsprogram som redovisas inom ramen för både Uthållig kommun och Energieffektiviseringsstödet.

Klimatkommunerna

Jönköpings kommun är sedan 2009 medlem i Klimatkommunerna som är en förening för kommuner, landsting och regioner som arbetar aktivt med lokalt klimatarbete, se www.klimatkommunerna.se. Föreningen ska vara en pådrivande aktör för det nationella klimatarbetet genom att lyfta fram vilka möjligheter, hinder och drivkrafter som har betydelse för arbetets resultat. Klimatkommunerna sprider även information och erfarenheter om lokalt klimatarbete. För att bli medlem krävs att man uppfyller ett antal kriterier som beskrivs i ett s.k. medlemstest.

Ekokommunerna

Sveriges Ekokommuners verksamhet grundar sig på Det Naturliga Stegets definition av hållbar utveckling. Kort sagt bygger det på principen att ett hållbart samhälle är ett samhälle som kan behålla sin jämvikt gentemot naturen samtidigt som människors förmåga att tillgodose sina behov inte hindras. Kriterierna lyder:

1. Ämnen som är tagna från berggrunden får inte öka i naturen

Kriteriet innebär att vi ska sträva efter att minska spridning och nyanvändning av material som hämtas ur berggrunden, exempelvis tungmetaller och olja. Detta kan ske genom att minska användningen av dessa ämnen och samtidigt öka återanvändningen av de ämnen som redan finns i samhället.

2. Ämnen från samhällets produktion får inte öka i naturen

Kriteriet innebär att vi ska arbeta för att minska miljöpåverkande utsläpp från samhällets produktion och energianvändning. Detta kan exempelvis ske genom att minska kemikalieanvändningen, öka vår återvinning och källsortering och sträva efter att minska förorenande utsläpp till luft och vatten.

3. Det fysiska underlaget för naturens kretslopp och mångfald får inte utarmas

Kriteriet innebär att vi inte ska använda våra resurser i en snabbare takt än vad naturen hinner återskapa dem. Vi ska till exempel undvika att avverka mer skog eller fiska mer än vad som motsvarar återväxten. Det innebär också att vi ska undvika olika former av manipulation av ekosystemen, såsom att ändra grundvattenflöden, skapa jorderosion eller att asfaltera över bördig jordbruksmark.

4. Vi ska ha en effektiv och rättvis resursfördelning så att människor kan tillgodose sina behov

Även om de tre första kriterierna är uppfyllda kan ett samhälle aldrig bli långsiktigt hållbart om inte vi människor mår bra. Den chilenske nationalekonomen Manfred Max-Neef har identifierat nio mänskliga behov som varit desamma i alla kulturer och i alla tider.

- Fysiska behov
- Trygghet/beskydd
- Engagemang
- Avkoppling
- Tillgivenhet
- Förståelse
- Kreativitet
- Identitet/mening
- Frihet

Ett socialt hållbart samhälle karakteriseras av att det tillgodoser dessa mänskliga behov för alla människor, var de än befinner sig.

Medlemskapet innebär även att kommunen årligen redovisar ett antal nyckeltal. Vissa av dessa redovisas även i nyckeltalsdokumentet Hur mår Jönköping? och Hållbarometer (www.jonkoping.se/hallbarometer).

1.5 Engagera flera

En viktig del i miljömålsarbetet i kommunen utgörs av området Engagera flera som omfattar information, utbildning och samverkan.

Jönköpings kommuns egen verksamhet har i många avseenden en begränsad direkt inverkan på miljön jämfört med den påverkan som orsakas av invånare och övriga företag och organisationer. Jönköpings kommun prioriterar därför arbetet med att informera och engagera privatpersoner, anställda i kommunal verksamhet, företag och övriga organisationer för att på så sätt åstadkomma en större positiv effekt. Genom miljöarbetet kan även varumärket Jönköpings kommun som geografiskt område stärkas.

Visioner för framtiden

- Verksamhetsutövare och invånare i Jönköpings kommun har god kunskap om natur- och miljöfrågor och arbetar aktivt för minskad negativ miljöpåverkan.

Åtgärder som är kopplade till området Engagera flera redovisas under övriga områden i dokumentet.

1.6 Miljö och genus

Ett framgångsrikt miljöarbete kräver åtgärder både på strukturell nivå och på individnivå. I det senare fallet handlar det om att bidra till insikten om att jag lämnar ett större ekologiskt fotavtryck för varje gång jag t.ex. tar bilen, flyger eller handlar. En individualiserad miljödebatt leder även uppmärksamheten till skillnader mellan mäns och kvinnors miljöbelastning. Klimatforskaren Annika Carlsson-Kanyama anser att skillnaden mellan de koldioxidutsläpp som män och kvinnor orsakar genom resor är så stor att den måste beaktas i arbetet för att motverka ohållbara konsumtionsmönster. Humanekologen Merritt Polk visar, i en enkätstudie att mäns och kvinnors attityder till bilen, att kvinnor på flera sätt ger uttryck för en större potential än män att anpassa sig till ett ekologiskt hållbart transportsystem.

I Naturvårdsverkets rapport Jämställd hållbar framtid framförs att skillnader i synsätt inte enbart kan förklaras av att kvinnor är mer miljömedvetna utan att det snarare handlar om komplexa maktrelationer i hushåll och samhälle som gör att kvinnor sällan har tillgång till den resurs som en privat bil utgör. Kunskap om lokala förhållanden beträffande skillnader i mäns och kvinnors miljöpåverkan saknas men frågeställningen bör trots detta beaktas i arbetet med att engagera flera. Detta gäller inte minst vilka bilder som kommuniceras i kontakter med invånare företag och organisationer.

1.7 Miljö och mänskliga rättigheter

Både Ålborg-åtagandena och Ekokommunerna har hållbar utveckling i det breda perspektivet (socialt, ekonomiskt och miljömässigt perspektiv) som utgångspunkt. Som framgår av titeln på detta dokument hanteras dock här endast miljöperspektivet även om mer sociala frågor som t.ex. förbättrad rekreation, friluftsliv, ökad tillgänglighet samt i viss utsträckning risker och sårbarhet också berörs. Miljöfrågor är dock i många avseende även hälsorelaterade vilket gör att det finns en tydlig koppling till mänskliga rättigheter. Av de mänskliga rättigheterna är det framför allt "Rätten till hälsa" och "Rättigheter för personer med funktionsnedsättning" som berörs i PHU. Områden i dokumentet med en tydlig koppling till dessa rättigheter är luftkvalitet, buller, giffri miljö, stadsutveckling och friluftsliv.

2 VÅR LIVSMILJÖ

2.1 Bakgrund

I området Vår livsmiljö ingår kommunens arbete med klimat, luftkvalitet, buller, friluftsliv, giftfri miljö, vatten och våtmarker samt djur och växter. I bl.a. följande kommunala dokument finns kunskapsläge sammanställt inom området Vår livsmiljö.

- Naturvårdsprogram (2009)
- Program för Jönköpings kommuns skogar (2012) med tillhörande riktlinjer
- Energi- och klimatprogram – informationsdel (2009)
- Program för friluftsförhållanden (2014-2018)
- Hur mår Jönköping? (årlig)

Nedan redovisas en kort orientering kring de huvudsakliga delområden som ingår i området.

Klimat

Enkelt uttryckt innebär växthuseffekten att solstrålningen värmer upp jordytan och värmestrålningen från jordytan absorberas av växthusgaser som strålar tillbaka värme mot jordytan. Naturliga växthusgaser som finns i atmosfären är framförallt vattenånga och koldioxid. Mänskliga aktiviteter förstärker växthuseffekten utöver naturliga variationer, främst genom förbränning av kol, olja och naturgas som ökar halterna av koldioxid i atmosfären. Åtgärder med koppling till klimatfrågan redovisas huvud-sakligen i avsnitt Boende och stadsutveckling samt Energi och transporter.

Luft

En god luftkvalitet i tätorterna är viktig för människors hälsa och för att förhindra skador på växter, kulturvärden och byggnadsmaterial. Utsläpp från framför allt trafik, men också uppvärmning, försämrar luftkvaliteten i tätorterna med omgivningar. Lagstiftade miljökvalitetsnormer (MKN) finns för luft och dessa är tillsammans med de nationella miljömålen för luft en viktig utgångspunkt för arbetet med luftkvalitet i kommunen.

Buller

Bullerkällor kan t.ex. vara vägtrafik, tåg, restauranger, fläktar eller andra bullrande verksamheter i samhället. Känsligheten för buller är individuell och buller kan leda till sömnstörningar, stress och hjärt- och kärlsjukdomar. Buller kan även leda till sämre inlärningsförmåga.

Giftfri miljö

Det är viktigt att förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället inte hotar människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Vi saknar dock fortfarande mycket kunskap om vilka egenskaper hos kemikalier och föroreningar som påverkar människors hälsa och miljön. Därför är riskerna svåra att begränsa. Jönköpings kommun var tidigare en utpräglad industrikommun. Mark i anslutning till industrier och deponier kan vara kraftigt förorenade. Mål och åtgärder med koppling till giftfri miljö redovisas även under t.ex. Produktion och konsumtion.

Friluftsliv

Med friluftsliv menas; "Vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling". Friluftsliv har ett egenvärde i sig men är också viktigt för att väcka och bevara ett miljöengagemang, medverka till god livskvalitet och hälsa och bidra till regionens attraktivitet, naturturism och entreprenöranda. Intresset för friluftsliv bör väckas i tidig ålder, gärna i skolmiljön via utomhuspedagogiken.

Vatten och våtmarker

En bra vattenkvalitet är viktig för att säkerställa bra dricksvatten, badvatten samt fiske. Negativa faktorer är bl.a. förorening, övergödning, vandringshinder för fisk och om vattendraget är rätat eller rensat. I kommunen finns problem med förorening i väster, övergödning i öster, samt föroreningar i dagvatten från tätorter. Växt- och djurlivet i våra sjöar påverkas negativt av utsläpp av förorening ämnen ifrån t.ex. trafik och energianläggningar, övergödande ämnen, kemiska produkter och tungmetaller från t.ex. jordbruk och avlopps/dagvatten. Ett stort problem är även alla våtmarker som har dränerats och dikats. Utsläppen av växthusgaser från dessa är i Sverige minst lika höga som de från industrin. Inom ramen för arbetet med vattendirektivet finns miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten fastställda. Åtgärdsprogram har fastställts av vattenmyndigheten för att uppnå MKN. Detta är en viktig utgångspunkt för arbetet med delområdet vatten och våtmarker.

Djur och växter samt ansvarsområden

Jönköpings kommun är rik på naturupplevelser och höga naturvärden. I naturvårdsprogrammet finns nära 1 700 beskrivningar av värdefulla naturområden. Några av dem utgör särskilda ansvarsmiljöer: Vättern är en ren klarvattensjö, Europas femte största sjö, och ingår i EU's nätverk för skyddsvärd natur, Natura 2000. Vätterns tillrinnande vattendrag, vätterbäckarna, utgör en viktig del av detta ekosystem. Stora myrar och högmossar är unika i ett internationellt perspektiv och sådana finns i västra delen av kommunen. Andra ansvarsmiljöer är bergbranter med ek/tallskogar och ädellövbranter. I det öppna jordbrukslandskapet finns flera värdefulla biotoper i stora träd (bl.a. jätteekar och stora tallar), gamla träd, hassellundar samt naturliga ängs- och betesmarker. Sverige har ett internationellt ansvar för bl.a. ekmiljöer med jätteträd. En del av ansvarsmiljöerna har sina koncentrationer, så kallade värdestrakter, i kommunens tätortsnära natur. Mycket finns också i östra delen, Östra Vätterbranterna, som är ett landskap som 2012 utsågs till biosfärområde av UNESCO.

Området är därmed ett modellandskap för att hitta hållbara lösningar.

Naturen ger oss också ett antal ekosystemtjänster som alltmer uppmärksammas när natur förstörs eller påverkas negativt. Några viktiga ekosystemtjänster är: luft- och vattenrening som bl.a. ger dricksvatten, syreproduktion, pollinerande insekter och naturlig skadedjursbekämpning, jordbildning som ger bördiga marker att odla på, motstånd mot erosion, utjämning av höga flöden. Andra så kallade kulturella tjänster som är mycket viktiga är rekreation, friluftsliv och naturturism. Ekosystemtjänster fungerar effektivare i natur med hög biologisk mångfald än i ensartad natur. Därför är det angeläget att veta var vi har rik natur och förvalta den väl.

Ytterligare mål och åtgärder för skog finns redovisade i Program för Jönköpings kommuns skogar med tillhörande riktlinjer.

2.2 Nyckeltal

Nedan visas exempel på nyckeltal som följs upp årligen med syfte att beskriva och åskådliggöra vilka trender som finns inom området Vår livsmiljö. Den senast klassade trenden för nyckeltalet visas tillsammans med bedömd måluppfyllnad i de fall det finns mål kopplade till nyckeltalet. Samtliga nyckeltal redovisas i Hållbarometern (www.jonkoping.se/hallbarometern) och i dokumentet Hur mår Jönköping? redovisas ett urval av dessa.

Kommunen som geografiskt område	Trend	Mål
• Växthusgasutsläpp totalt	→	😊
• Växthusgasutsläpp per invånare	→	
• Transportsektorn – Växthusgaser	→	
• Kvävedioxid – Kungsgatan	→	😞
• Partiklar – Barnarpsgatan	→	😞
• Dubbdäcksanvändning	→	
• Övergödning	→	
• Förurning	→	
• Skyddad natur	→	
Kommunal verksamhet		
• Koldioxidutsläpp totalt	→	😊
• Koldioxidutsläpp per årsarbetare	→	
• Koldioxidutsläpp - egenägda fastigheter	→	

2.3 Visioner

Visioner för framtiden

- Klimatet påverkas inte av utsläpp av växthusgaser från mänskliga aktiviteter.
- Människor och miljö exponeras inte för buller och ämnen med farliga egenskaper.
- Yt- och grundvattentillgångar ger förutsättning för en god livsmiljö för växter och djur.
- Vättern skyddas från nya föroreningskällor och gamla fasas ut.
- Biologisk mångfald bevaras, förstärks och utvecklas.

Ålborg-åtaganden

- Utveckla och tillämpa ett strategiskt och integrerat arbetssätt för att begränsa klimatförändringen, och verka för en hållbar utsläppsnivå av växthusgaser.
- Höja medvetenheten om orsakerna till och de sannolika konsekvenserna av klimatförändringen.
- Förbättra luftkvaliteten.
- Förbättra vattenkvaliteten.
- Främja och öka den biologiska mångfalden och utvidga och vårda utpekade naturområden och grönområden.
- Förbättra jordkvaliteten.
- Minska vår inverkan på den globala miljön och främja principen om miljö rättvisa.

2.4 Mål och åtgärder

2.4.1 Klimat

Mål

1a. Utsläpp av växthusgaser

Utsläpp av växthusgaser¹⁾ i kommunen som geografiskt område ska minska med minst 40 % från 1990 till 2020. (EoK)

Ansvar för måluppföljning: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Annelie Wiklund, strategi- och utvecklingsavdelningen

¹⁾ Beräknat utsläpp av växthusgaser enligt SMED (Svenska MiljöEmissionsData)

1b. Koldioxidutsläpp – kommunal verksamhet - VIP

Det totala koldioxidutsläppet till följd av uppvärmning, el samt transporter ska minska med minst 70 % till 2020. Basår 2007.

Ansvar: Samtliga nämnder

Kontaktperson: Annelie Wiklund, strategi- och utvecklingsavdelningen

Åtgärder

Åtgärder för att begränsa klimatpåverkan redovisas under övriga områden.

2.4.2 Luft

Mål

2a. Benso(a)pyren

Senast 2015 ska halten benso(a)pyren inte överstiga 0,1 nanogram/m³ som årsmedelvärde. (Nationellt mål)

Ansvar för måluppföljning: Miljönämnden

Kontaktperson: Lennart Oldén, miljöskyddsenheten

2b. Bensen

Senast 2020 ska halten av bensen inte överstiga 1 µg/m³ luft beräknat som ett årsmedelvärde. (Nationellt mål)

Ansvar för måluppföljning: Miljönämnden

Kontaktperson: Lennart Oldén, miljöskyddsenheten

2c. Partiklar

Senast 2020 ska halten av:

- partiklar (PM_{2,5}) inte överstiga 10 µg/m³ luft beräknat som ett årsmedelvärde eller 25 µg/m³ luft beräknat som ett dygnsmedelvärde.

- partiklar (PM₁₀) inte överstiga 15 µg/m³ luft beräknat som ett årsmedelvärde eller 30 µg/m³ luft beräknat som ett dygnsmedelvärde. (Nationellt mål)

Ansvar för måluppföljning: Miljönämnden

Kontaktperson: Lennart Oldén, miljöskyddsenheten

2d. Kvävedioxid

Senast 2020 ska halten av kvävedioxid inte överstiga 20 µg/m³ luft beräknat som ett årsmedelvärde eller 60 µg/m³ luft beräknat som ett timmedelvärde (98-percentil). (Nationellt mål)

Ansvar för måluppföljning: Miljönämnden

Kontaktperson: Lennart Oldén, miljöskyddsenheten

Åtgärder

Åtgärder för att förbättra luftkvaliteten redovisas under övriga områden, bl.a. avsnitt Transporter på s.23.

2.4.3 Buller

Åtgärder

Buller - förskolor och skolor (15)

Under 2014-2018 ska åtgärder vidtas för att förbättra ljudmiljön utomhus vid de mest bullerutsatta förskolorna och skolorna. Riktvärdet Leq 55 dB(A) ska uppfyllas efter vidtagna åtgärder vid minst tre förskolor eller skolor. (ÅMB)

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Elin Bornvall, översiktlig planering

Buller - boendemiljöer (15)

Under 2014-2018 ska åtgärder vidtas för minst 100 fastigheter (motsvarande ca 800 boende), så att de efter åtgärd får en ljudnivå inomhus som inte överstiger riktvärdet Leq 30 dB(A). (ÅMB)

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Elin Bornvall, översiktlig planering

Buller - offentliga utemiljöer (15)

Innan 2018 ska det utredas vilka utemiljöer som bör prioriteras för bullerreducerande arbete samt vilka möjligheter som finns för att förbättra ljudmiljön i dessa utan att göra avkall på aspekter som estetik, kulturmiljö, tillgänglighet och trygghet. Kompetensen om bullerskydd av offentliga utemiljöer ska öka och ljudmiljön förbättras i minst en prioriterad offentlig utemiljö. (ÅMB)

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Elin Bornvall, översiktlig planering

Tysta områden – inventering

Tysta/opåverkade områden inom kommunen ska kartläggas/inventeras senast 2015.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Elin Bornvall, översiktlig planering

2.4.4 Friluftsliv

Mål

16b. Friluftskommuner - ranking

Jönköping skall placera sig bland de 10 bästa* friluftskommunerna i Sverige.

*Naturvårdsverkets enkät; Sveriges friluftskommun.

Ansvar: Fritidsnämnden

Kontaktperson: Lisa Bergström, förening/utveckling

Åtgärder

Handlingsplan – hitta ut i naturen (16, V16b)

Kommunens Friluftsråd ska senast 2016, i samverkan med ideella organisationer och andra samarbetspartners, ta fram en handlingsplan för att fler ska hitta ut i naturen.

Ansvar: Fritidsnämnden

Kontaktperson: Lisa Bergström, förening/utveckling

Marknadsföring – naturområden (16, V16b)

Senast 2015 ska minst 5 naturområden utöver naturreservaten marknadsföras. Det innebär t.ex. vägvisare, informationsskyltar och underhåll av leder.

Ansvar: Tekniska nämnden i samarbete med Stadsbyggnadsnämnden och Fritidsnämnden

Kontaktperson: Helen Bjurulf, översiktlig planering, Lisa Beraström, förening/utveckling

Rekreation – tillgänglighet (16, V16b)

Alla invånare och besökare ska ges bättre möjligheter att uppleva en trevlig och tillgänglig natur. Senast 2015 ska förbättrad tillgänglighet uppnås i minst nio naturreservat och fem friluftsområden räknat från 2011. Med tillgänglighet menas informationsinsatser (digital teknik, skyltning, media etc.), underhåll, fysisk tillgänglighet samt goda allmänna kommunikationer. Mångfaldsaspekten ska också tas till vara liksom ökad tillgänglighet även för funktionsnedsatta.

Ansvar: Fritidsnämnden i samverkan med Stadsbyggnadsnämnden, Tekniska nämnden

Kontaktperson: Lisa Bergström, förening/utveckling

Kanotled - Tabergsån/ Lillån (16, V16b)

En stadsnära kanotled från Tabergsån/Lillån ner till Munksjön ska vara klar senast 2015. Detta inkluderar grillplatser, iläggingsplatser och eventuella spänger.

Ansvar: Fritidsnämnden

Kontaktperson: Lisa Bergström, förening/utveckling

2.4.5 Giftfri miljö

Mål

4a. Gifter i fisk

Halterna av kvicksilver, PCB och dioxiner i fisk i södra Vättern ska 2015 understiga angivna gränsvärden för konsumtion och saluhållning. (MP)

Ansvar för måluppföljning: Miljönämnden

Kontaktperson: Jenny Kanerva-Ericsson, miljöskyddsenheten

Åtgärder

Avslutade verksamheter – undersökningar (4)

Undersökningar motsvarande MIFO fas 2 eller saneringsåtgärder ska från 2015 påbörjas i minst 2 förorenade områden i riskklass 1 eller riskklass 2 per år.

Ansvar för uppföljning: Miljönämnden

Kontaktperson: Henrik Larsson, miljöskyddsenheten

Avslutade verksamheter - ansvarsutredningar (4)

Minst 2 övergripande ansvarsutredningar per år ska genomföras för saneringsobjekt i riskklass 1 och riskklass 2 med start 2015.

Ansvar för uppföljning: Miljönämnden

Kontaktperson: Henrik Larsson, miljöskyddsenheten

Avslutade verksamheter – saneringar (4)

Senast 2020 ska 10 förorenade områden i riskklass 1 (mycket stor risk) eller riskklass 2 (stor risk) vara sanerade. (Avser förorenade områden som inte är sanerade före 2014.)

Ansvar för uppföljning: Miljönämnden

Kontaktperson: Anna-Lena Wulff, miljöskyddsenheten

Pågående verksamheter – riskklassning (4)

Senast 2016 ska alla potentiellt förorenade områden som härrör från pågående verksamheter inventeras och riskklassas enligt MIFO fas 1 (Metod för Inventering av Förorenade Områden). Åtgärden avser verksamheter enl. Naturvårdsverkets branschlista.

Ansvar för uppföljning: Miljönämnden

Kontaktperson: Anna-Lena Wulff, miljöskyddsenheten

Pågående verksamheter - undersökningar (4)

Undersökningar motsvarande MIFO fas 2 eller saneringsåtgärder för pågående verksamheter med riskklass 1 eller 2 ska från 2017 påbörjas i minst 5 förorenade områden per år.

Ansvar för uppföljning: Miljönämnden

Kontaktperson: Henrik Larsson, miljöskyddsenheten

Föroreningskällor – Tabergsån

Miljö- och hälsoskyddskontoret ska senast 2016 genomföra en utredning av vilka föroreningskällor till Tabergsåns avrinningsområde som finns i Tabergsdalen.

Ansvar: Miljönämnden

Kontaktperson: Anna-Lena Wulff, miljöskyddsenheten

2.4.6 Vatten och våtmarker

Mål

3a. Försurning

Andelen försurningspåverkade vattendrag och sjöar ska minska. 2020 ska 50 % av uppföljningslokalerna hysa öring och bottenfauna som är opåverkad av försurning.

Ansvar för måluppföljning: Miljönämnden

Kontaktperson: Jenny Kanerva-Ericsson, miljöskyddsenheten

7a. Övergödning

I vattenförekomster där vattendraget inte uppnår vattenmyndighetens kvalitetskrav eller där det finns risk för försämring ska kommunen arbeta aktivt för att kunna uppfylla kraven senast 2015.

Ansvar: Miljönämnden i samarbete med tekniska nämnden

Kontaktperson: Jenny Kanerva-Ericsson, miljöskyddsenheten

Åtgärder

Vattendata (3, 7, 8)

Naturvårdsprogrammet ska i samband med uppdateringen kompletteras med vattendata senast 2015.

Ansvar: Miljönämnden i samarbete med stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Dag Fredriksson, översiktlig planering

Restaurering – dammar (8)

10 dammar och småvatten ska restaureras eller nyskapas på kommunens mark senast 2017. Befintliga dammar ska dessutom underhållas ur biologiska aspekter.

Ansvar: Tekniska nämnden i samverkan med miljönämnden

Kontaktperson: Jenny Kanerva-Ericsson, miljöskyddsenheten, Mathias Johansson, gata

Barnarpasjön (7, V7a, 8)

Restaureringsplan för att förbättra vattenkvaliteten ska fastställas senast 2015.

Ansvar: Miljönämnden

Kontaktperson: Jenny Kanerva-Ericsson, miljöskyddsenheten

Landsjön (7, V7a, 8)

Arbete ska bedrivas för att senast 2016 minska den höga fosforbelastningen och förbättra Landsjöns vattenkvalitet. Efter att de kommunala bräddningarna åtgärdats ska kommunen verka för att minska den negativa vattenregleringen av sjön samt att skyddszoner och våtmarker/dammar utmed de tillrinnande vattendragen och utmed sjön anläggs.

Ansvar: Miljönämnden

Kontaktperson: Jenny Kanerva-Ericsson, miljöskyddsenheten

Lilla Nätaren (7, V7a, 8)

Möjligheten att förbättra vattenkvaliteten ska utredas senast 2015. Utredningen ska redovisa förslag till åtgärder inklusive kostnadsberäkningar.

Ansvar: Miljönämnden i samverkan med Länsstyrelsen, Nässjö kommun, NAV samt Jönköping Energi AB (den senare beträffande vattenregleringsfrågor)

Kontaktperson: Jenny Kanerva-Ericsson, miljöskyddsenheten

Lillån-Bankeryd (7, V7a, 8, 16)

Arbete ska bedrivas för att förbättra vattenkvaliteten samt uppväxtförhållandena för öringen. Förutom åtgärder rörande utsläpp av avlopps- och dagvatten ska senast 2016 viktiga uppväxtsträckor skyddas och kantzoner för att öka beskuggningen av vattendraget förbättras.

Ansvar: Miljönämnden

Kontaktperson: Jenny Kanerva-Ericsson, miljöskyddsenheten

Tabergså (8, 16)

Restaureringsåtgärder för att underlätta fiskvandring ska genomföras i Blockdammen, Magnusadammen och Masmästardammen med målsättning att samtliga dammar ska vara klara 2016.

Ansvar: Miljönämnden

Kontaktperson: Jenny Kanerva-Ericsson, miljöskyddsenheten

Dunkehallaån (8, 16)

Åtgärder för att förbättra harrens lekmöjligheter fram till första fallet i Dunkehallaån ska utföras senast 2018. Åtgärdsarbetet syftar i första hand till att återställa harrens möjlighet att naturligt passera genom trumman under järnvägen/vägen. Även mindre biotopvårdsarbete i form av grusläggning och beskuggning bör utföras vid behov.

Ansvar: Miljönämnden

Kontaktperson: Jenny Kanerva-Ericsson, miljöskyddsenheten

Röttleån (7, V7a, 8, 16)

Möjligheten att förbättra vattenkvaliteten ska utredas senast 2016. Utredningen ska redovisa förslag till åtgärder inklusive kostnadsberäkningar.

Ansvar: Miljönämnden i samverkan med Jönköping Energi AB (den senare beträffande vattenregleringsfrågor)

Kontaktperson: Jenny Kanerva-Ericsson, miljöskyddsenheten

Strömsbergsbäcken (7, V7a, 8, 15, 16)

Arbete ska bedrivas för att motverka översvämning och erosion, till viss del orsakat av dagvattenutsläpp i bäcken. För detta ska en dagvattenplan med fokus på lokalt omhändertagande (LOD) tas fram. Arbetet ska också inriktas på att höja vattenkvaliteten och de biologiska förutsättningarna i bäcken, exempelvis genom beskuggning, skapande av skyddszoner vid avverkning samt skapande av fria vandringsvägar från Rocksjön upp till Strömsbergsdammen. Arbetet ska pågå 2014-2016.

Ansvar: Miljönämnden i samverkan med tekniska nämnden och stadsbyggnadsnämnden.

Kontaktperson: Jenny Kanerva-Ericsson, miljöskyddsenheten, Mathias Johansson, gata, Dag Fredriksson, översiktlig planering

Rikkärr (11, 16)

Kommunen ska i samarbete med markägare, föreningar och Länsstyrelsen restaurera två rikkärr med höga naturvärden i kommunen senast 2015. Möjliga områden är Hultarp i Skärstaddalen, Fiskaretorpet vid Tenhultasjöns strand eller Stora Älgås vid Komosse.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Dag Fredriksson, översiktlig planering

Restaurering - myrmark/högmosse (11, 16)

Senast 2018 ska en myrmark/högmosse med höga naturvärden restaureras för att återfå naturliga hydrologiska förhållanden.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden i samverkan med Länsstyrelsen

Kontaktperson: Dag Fredriksson, översiktlig planering

Finansiering av denna åtgärd är inte definierad vid beslutstillfället (dec. 2014) varför åtgärden får omprövas i samband med beslut om finansiering. Ansökan om LONA-bidrag e.dyl. samt ev. ansökan om bidrag från miljömålsanslag planeras till 2016.

2.4.7 Djur och växter

Mål

16a. Klass 1- och 2-områden skyddas

Områden som getts värdeklass 1 eller 2 i naturvårdsprogrammet ska undantas från exploatering och andra skadliga ingrepp. Om ingrepp inte går att förhindra ska kompensation göras genom restaurering/återställande/bevarande av liknande naturområde på annan plats.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Dag Fredriksson, översiktlig planering

Åtgärder

Kompensation vid exploatering av naturområden (16, V16a)

Riktlinjer för kompensation för exploatering eller negativ påverkan på naturområden ska fastställas senast 2015.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Dag Fredriksson, översiktlig planering

Inventeringar (12, 16)

För att öka kommunens kunskap om värdefulla naturområden och hotade arter ska tre större inventeringar och dialog med minst en högskola/universitet genomföras senast 2015.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Dag Fredriksson, översiktlig planering

Kommunala naturreservat (16, V16a)

Minst tre nya kommunala naturreservat ska ha bildats under 2014-2020.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Dag Fredriksson, översiktlig planering

Lövskogsinventering – kommunal mark (12, 16)

En lövskogsinventering ska senast 2015 genomföras på kommunens mark.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Anders Strandh, park/skog

Brynmiljöer (12, 16)

Fr.o.m. 2015 ska bryn om ca 3 km/år åtgärdas i syfte att utveckla brynets biologiska stabilitet.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Anders Strandh, park/skog

Tillämpa Östra Vätterbrantsmodellen (15, 16)

Jönköpings kommun ska senast 2015 arbeta för att bevarande av biologisk mångfald genom frivilligt skydd och hävd, enligt Östra Vätterbrantsmodellen, ska komma till stånd även i andra delar i kommunen.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Malena Heinrup, Biosfärområde Östra Vätterbranterna

Biosfärprogram* (8,11,12,13,15,16)

Biosfärområde Östra Vätterbranterna ska senast 2015 fastställa ett biosfärprogram.

Ansvar: Biosfärområde Östra Vätterbranterna

Kontaktperson: Magnus Apelqvist, Biosfärområde Östra Vätterbranterna

Bevara gammal skog (12, 16)

En prioriteringslista över bevarande av gamla skogar i kommunen (>130 år) ska upprättas senast 2015.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Dag Fredriksson, översiktlig planering

Rödlistade arter (12, 13, 16)

För att öka kunskapen om hotade arter ska senast 2014 en förteckning tas fram över rödlistade arter som finns på kommunens mark. Där behov finns ska skötsel förslag och skötsel utföras senast 2015. Samarbete ska sökas med länsstyrelsen.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Dag Fredriksson, översiktlig planering

Naturvårdsprogram – uppdatering (8, 11, 12, 13, 16)

Naturvårdsprogrammet ska senast 2015 uppdateras.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Dag Fredriksson, översiktlig planering

2.4.8 Engagera flera

Åtgärder

Vätterbäckarna – informationsbroschyr (8)

Vätterbäckarna har höga naturvärden och utgör viktiga reproduktionsområden för Vätterns bestånd av öring, harr och flodnejonöga. Kommunen utför i samarbete med Länsstyrelsen olika typer av fiskevårdsåtgärder för att gynna framförallt öringens möjlighet att vandra fritt i vattendragen. För att informera allmänheten om detta arbete, samt underlätta kontakten med markägare och andra intressenter i samband med restaureringsåtgärder, ska en informationsbroschyr tas fram senast 2018.

Ansvar: Miljönämnden

Kontaktperson: Jenny Kanerva-Ericsson, miljöskyddsenheten

Information om skyddsvärda träd (15, 16)

Senast 2016 ska en informationsbroschyr om skyddsvärda träd riktad till t.ex. bostadsbolag, kyrkogårdar och kommuninvånare tas fram.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden i samverkan med Tekniska nämnden

Kontaktperson: Dag Fredriksson, översiktlig planering, Anders Strandh, park/skog

Vättern – informationsmaterial (8)

Informations- och kampanjmaterial för Vättern som dricks-vattentäkt/Vi ska vara rädd om vårt vatten ska tas fram och förmedlas till invånarna i Jönköpings kommun senast 2016.

Ansvar: Miljönämnden

Kontaktperson: Annika Magnusson, miljö- och hälsoskyddskontoret, Marie Ederfors, Tk VA abonnent/stab

Öka utomhuspedagogiken 1 (0)

Skolornas arbete med skolskogar och utomhuspedagogik ska vidareutvecklas och uppmuntras. Senast 2016 ska minst 45 avtal om skolskogar finnas, inkl. förlängning av nuvarande avtal (29 st).

Ansvar: Tekniska nämnden i samarbete med Barn- och utbildningsnämnden

Kontaktperson: Per König, UBF Utvecklingsenheten

Öka utomhuspedagogiken 2 (0)

Naturskolan i Taberg ska utvecklas. Från och med 2015 ska minst 40 exkursionsdagar per år genomföras för besökande skolklasser. Därutöver ska minst 3 exkursionsdagar per år genomföras av Naturskolan i anslutning till andra skolor.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden

Kontaktperson: Per König, Utvecklingsenheten

Mountainbikeled (V16b)

Mountainbikecykling är en växande aktivitet. Intressekonflikter uppstår när t.ex. cyklister, joggare, vandrare och ridhästar använder samma spår och stigar. Senast 2016 skall minst en ny mountainbikeslinga skapas.

Ansvar: Fritidsnämnden

Kontaktperson: Lisa Bergström, förening/utveckling

3 BOENDE OCH STADSUTVECKLING

3.1 Bakgrund

I området Boende och stadsutveckling ingår kommunens arbete med fysisk planering, bygg- och anläggning samt infrastruktur för trafik, d.v.s. planering och utbyggnad av vägar, cykelvägar, järnvägar samt kollektivtrafik (användningen av infrastrukturen behandlas inom området Energi och transporter). En viktig del av stadens infrastruktur utgörs av grönstruktur i form av natur, parker och gröna stråk för rekreation, fritid, social samvaro och biologiska spridningskorridorer. En annan viktig del av infrastrukturen utgörs av vatten- och avloppssystem samt dagvattenhantering. Inom området hanteras även risk- och sårbarhetsfrågor med koppling till miljö. I följande kommunala dokument finns kunskapsläge sammanställt inom området Boende och stadsutveckling.

- Hur mår Jönköping? (årlig)
- Översiktsplan 2002
- Stadsbyggnadsvision 2.0 (2008)
- Utbyggnadsstrategi 150 000 invånare (2011)
- Ramprogram för södra Munksjön (2012)
- Bostadsförsörjningsprogram (årligt)
- Kommunikationsstrategi (2012)
- Handlingsprogram – kollektivtrafik (2011)
- Belysningsprogram för Jönköping kommun (2011)
- Åtgärdsprogram 2.0, Ljusets stad 2.0 (2014)
- Handelsstrategi för detaljhandeln i Jönköpings kommun (2010)
- Grönstrukturplan för Jönköping och Huskvarna (2004)
- Naturvårdsprogram (2009)
- Dagvattenpolicy (2009)
- Riktlinjer för förnyelse av VA-ledningar (2011)
- ABVA (Allmänna bestämmelser Vatten och avlopp)
- Förutsättningar och riktlinjer för Klimatförändringar (2009)
- Handlingsprogram för trygghet och säkerhet (2012)

Nedan redovisas en kort orientering kring de frågor som ingår i området.

Stadsutveckling

En hållbar utveckling av våra städer med dess infrastruktur är en viktig förutsättning för att minska vår totala miljöpåverkan. Det är t.ex. angeläget att tillväxten av våra tätorter så lite som möjligt sker genom ianspråktagande av jord- och skogsbruksmark eller annan typ av värdefull mark.

Det är också angeläget att vi i all nyexploatering, förtätning och omvandling använder oss av ett hållbart byggande. Miljöåtgärderna ska samverka med arkitektoniska kvaliteter och genom tillgång till grönska och vatten, tillvaratagande av dagsljus och variation i syn- och hörselintryck skapa en miljö som människor mår bra i.

Den översiktliga planeringen ska främja en långsiktigt hållbar samhällsutveckling och ta hänsyn till och samordna relevanta övergripande nationella och kommunala mål för att styra samhället mot en hållbar utveckling. Kollektivtrafik, gång och cykel ska prioriteras i planeringen där struktur, lokalisering och framkomlighet är viktiga faktorer. Den kommunomfattande översiktsplanen ska vara aktuell för att kunna nyttjas som ett strategiskt verktyg i den fortsatta planeringsprocessen. Tematillägg och fördjupningar ska vid behov komplettera översiktsplanen i fråga om aktualitet och detaljeringsgrad.

Kommunens planering och byggande ska ske utifrån översiktsplanen, stadsbyggnadsvisionen, utbyggnadsstrategi 150 000 invånare, ramprogram för södra Munksjön och det kommunala bostadsförsörjningsprogrammet.

Infrastruktur för trafik

För att minska miljöpåverkan från transportsektorn är det angeläget att våra tätorter har en attraktiv och väl fungerande kollektivtrafik samt att det finns väl fungerande gång- och cykelvägar.

Vatten-, avlopp- och dagvattensystem

Vatten- och avloppssystemet försörjer oss med dricksvatten och tar omhand avloppsvatten och dagvatten. Dricksvattnet ska ha god kvalitet och dagvatten samt avloppsvatten ska omhändertas på ett miljöriktigt sätt. Utsläppen av avloppsvatten och dagvatten medför ofta påverkan på närliggande vattendrag. Avloppsvatten som renats i kommunala avloppsreningsverk uppfyller normalt gällande krav på rening medan funktionen hos enskilda avloppsanläggningar varierar i stor utsträckning.

Risker och sårbarhet

Det är angeläget att alla som bor i Jönköpings kommun har en trygg och säker miljö. Kommunen ska planera och arbeta aktivt för att förebygga och begränsa konsekvenserna av förväntade klimatförändringar. I detta dokument fokuseras i första hand på risk- och sårbarhetsarbete med koppling till miljöpåverkan.

3.2 Nyckeltal

Nedan visas exempel på nyckeltal som följs upp årligen med syfte att beskriva och åskådliggöra vilka trender som finns inom området Boende och stadsutveckling. Den senast klassade trenden för nyckeltalet visas tillsammans med bedömd måluppfyllnad i de fall det finns mål kopplade till nyckeltalet. Samtliga nyckeltal redovisas i Hållbarometern (www.jonkoping.se/hallbarometern) och i dokumentet Hur mår Jönköping? redovisas ett urval av dessa.

Kommunen som geografiskt område	Trend	Mål
• Stadsutbredning	←	
• Förtätning	→	
• Nya bostäder i förtättningsområden	←	😞
• Attraktiv kollektivtrafik	→	
• Kollektivtrafik – omfattning	→	
• Utspädningsgrad – Avloppsreningsverk	→	
• Olyckor med miljöpåverkan	→	

3.3 Visioner

Visioner för framtiden

- Kommunens fortsatta tillväxt sker genom långsiktigt hållbar stads- och bebyggelseutveckling med en god markhushållning där gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras framför biltrafik i en väl utbyggd och hållbar infrastruktur.
- Kommunen har en trygg vattenförsörjning och en hållbar vattenanvändning.
- Invånarna och miljön utsätts inte för risker och samhällets sårbarhet har minimerats.

Ålborg-åtaganden

- Återanvända och revitalisera övergivna och utsatta områden.
- Undvika stadsutbredning genom att uppnå lämpliga bebyggelsetätheter genom att prioritera tidigare använd mark inom stadens gränser framför oexploaterad mark i stadens utkanter.
- Se till att ha en blandning av olika användningar och verksamheter i byggnader och bebyggelse med en bra balans mellan arbete, bostäder och service, och med en prioritering av bostäder i stadens centrala delar.
- Tillämpa krav för hållbar stadsbyggnad och byggande och främja arkitektur och byggteknik av hög kvalitet.
- Minska behovet av privata motorfordon och främja attraktiva alternativ som är tillgängliga för alla.
- Utveckla en integrerad och hållbar plan för framkomlighet i staden.
- Mobilisera stadsplanerare till att integrera hälsohänsyn i sina strategier och initiativ för stadsplanering.

3.4 Mål och åtgärder

3.4.1 Stadsutveckling

Mål

15a. Förtätning

Andelen inflyttningsfärdiga bostäder i förtätnings- och omvandlingsområden ska som rullande 5-årsmedelvärde överstiga 70 % av det totala antalet nya bostäder.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Gunnel Holmberg-Karlsson, översiktlig planering

15b. Radon – bostäder

Radonhalten i alla bostäder år 2020 är lägre än 200 Bq/m³ luft. (Nationellt mål, se även FoHMFS 2014:16)

Ansvar för måluppföljning: Miljönämnden

Kontaktperson: Lasse Ekdahl, hälsoskyddsenheten

15c. Ventilation – byggnader

År 2020 ska byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt. Därför ska det säkerställas att samtliga byggnader där människor vistas ofta eller under längre tid senast 2015 har en dokumenterat fungerande ventilation.

Ansvar för måluppföljning: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Bengt Ramde, bygglov

Åtgärder

Ny översiktsplan (8, 15, B15a)

En ny kommunomfattande översiktsplan ska antas senast 2015, som främjar en långsiktigt hållbar utveckling och som bl.a. behandlar miljökvalitetsnormer för vatten, markreservat för järnvägsutbyggnad, vindkraftspolicy och landsbygdsutveckling i strandnära områden. Även rekommendationer och riktlinjer ska redovisas för hur klimatförändringar ska beaktas vid fysisk planering av bostäder och verksamheter.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Gunnel Holmberg-Karlsson, översiktlig planering

Utredningsområde A6 (15, B15a)

En fördjupad översiktsplan för Utbyggnadsstrategins utredningsområde A6 ska tas fram senast 2016 med ambitionen att utveckla en ny hållbar stadsdel där kollektivtrafik, gång- och cykel är norm och som beaktar områdets speciella karaktär, särskilt dess natur- och rekreativvärden.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Linda Tubbin, översiktlig planering

Grönstrukturplan (15)

Senast 2015 ska en uppföljning av grönstrukturplanens (2004-05-27) intentioner avseende bibehållen grönstruktur, åtgärdsförslag, skötsel och planering vara genomförd.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden i samverkan med

Tekniska nämnden

Kontaktperson: Helen Bjurulf, översiktlig planering

Trädvårdsplaner (15)

Senast 2016 ska trädvårdsplaner/vårdprogram baserat på en natur- och kulturvärdesbedömning göras för parker och träd i gatumiljö som har uppenbart höga naturvärden och/eller kulturhistoriska värden.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Rolf Sandström, park/skog

Omvandlingsområdet kring södra Munksjön (15, B15a)

All planering och handläggning som sker inom omvandlingsområdet ska från och med 2013 utgå från Ramprogram för södra Munksjön och den kommunala strategin för hantering av förändringsönskemål som beskrivs där.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden i samverkan med Tekniska nämnden

Kontaktperson: Liselotte Johansson, planavdelningen, Fredric Norrå, mark- och exploatering

Kommunens markinnehav (15)

Jönköpings kommun ska aktivt arbeta för att öka sitt markinnehav inom nyexploaterings-, omvandlings- och förtätningsområden enligt den fördjupade översiktsplanen "Utbyggnadsstrategi 150 000 invånare".

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Fredric Norrå, mark- och exploatering

Förnybar elproduktion – kommunala byggnader (15, V1a)

Förnybar elproduktion på eller i direkt anslutning till nya kommunala byggnader som uppförs i egen regi ska alltid övervägas fr.o.m. 2014.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Henrik Gustavsson, bygg

Bostadsförsörjningsprogram (15, B15a)

Det kommunala bostadsförsörjningsprogrammet (KBFP) ska fr.o.m. 2012 nyttjas som ett verktyg för att genomföra Utbyggnadsstrategins och Ramprogram för södra Munksjöns målsättningar angående omvandling, förtätning och nybyggnad med beaktande av hållbar markhushållning.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Lise-Lotte Johansson, mark- och exploatering

3.4.2 Infrastruktur för trafik

Mål

15d. Regional persontågstrafik

Kommunen ska tillsammans med Jönköpings länstrafik arbeta för en successiv utveckling av den regionala persontågstrafikens kapacitet på Jönköpingsbanan och Vaggerydsbanan. Antalet tåg i dimensionerande tid och restider enligt tidtabell ska årligen följas upp.

Ansvar: Kommunstyrelsen i samverkan med Jönköpings länstrafik

Kontaktperson: Henrik Zetterholm, utvecklings- och trafikavdelningen

15e. Kollektivtrafik i Jönköpings kommun

Jönköpings kommun ska med utgångspunkt från Handlingsprogrammet för kollektivtrafiken i Jönköpings kommun, tillsammans med Jönköpings Länstrafik arbeta för en successiv utveckling av kollektivtrafiken inom kommunen. Detta för att kollektivtrafiken tillsammans med gång- och cykel ska klara av att ta en stor del av kommunens framtida trafikökning. Som indikator på utvecklingen ska årlig uppföljning ske av antalet vagnskilometer samt antalet resor/invånare och år.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden i samverkan med Jönköpings länstrafik

Kontaktperson: Peter Gustavsson, utvecklings- och trafikavdelningen

15f. Hållbart trafiksystem

Trafikökningen i Jönköpings kommun ska ske med de hållbara färdmedlen gång-, cykel- och kollektivtrafik. Dessa är norm i stads- och trafikplanering och ska ges förutsättningar att utvecklas för att biltrafiken inte ska öka i takt med befolkningstillväxten. Motorfordonstrafiken till och från centrum ska inte öka jämfört med 2012.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Henrik Zetterholm, utvecklings- och trafikavdelningen

Åtgärder

Ny hållplats vid A6 (15, B15d)

Jönköpings kommun ska verka för att en ny hållplats byggs på Jönköpingsbanan vid A6, genom att arbeta för att objektet ingår i nästa Nationella plan för transportsystemet.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Henrik Zetterholm, utvecklings- och trafikavdelningen

Trafiksystem – Jönköping (V1a, 15, B15e, B15f)

Jönköpings kommun ska i sin planering och handläggning som kan komma att påverka trafiksystemet i Jönköpings centrala delar säkerställa att det sker utifrån Kommunikationsstrategin där kollektivtrafik, gång och cykel är norm. I handlingar och beslut som t.ex. bygglov och detaljplaner ska det framgå att hänsyn har tagits till Kommunikationsstrategin.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Katarina Bröms, stab

Spårvagnssäkring (15, B15e, B15f)

All planering, handläggning och byggnation som berör stomlinjer som definierats i "Handlingsprogram för kollektivtrafiken i Jönköpings kommun" ska ske så att dessa linjer framtidssäkras för spårvagnstrafik.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Katarina Bröms, stab

Logpoint South Sweden – permanent kombiterminal

(V1a, 15)

Torsvik ska utvecklas till ett av Sveriges största logistikområden – Logpoint South Sweden. Senast 2016 ska etapp 1 av en permanent kombiterminal etableras. På sikt eftersträvas en spårförbindelse mellan Torsvik och Tenhult som ansluter till stambanan.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Stefan Lind, strategi- och utvecklingsavdelningen

Ljungarums gods- och rangerbangård (V1a, 15)

Jönköpings kommun ska arbeta för att den befintliga gods- och rangerbangården på Ljungarum senast 2020 flyttas till annan plats kopplad till Logpoint South Sweden för att möjliggöra en stadsutveckling i omvandlingsområdet kring södra Munksjön.

Ansvar: Tekniska nämnden i samverkan med Södra Munksjön utveckling AB

Kontaktperson: Fredric Norrå, mark- och exploatering

Cykelvägnätet i Jönköpings kommun (B15f, E1n, E1p)

Cykelvägnätet ska senast 2017 utvecklas och förtätas enligt Kommunikationsstrategins etapp 1.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Henrik Zetterholm, utvecklings- och trafikavdelningen

Cykelstråk i stadskärnan (B15f, E1n, E1p)

För att förbättra möjligheterna att cykla till/från och inom stadskärnan ska under 2014-2018 ytterligare åtgärder från utredningen "Cykelstråk och cykelparkering i stadskärnan", samt angelägna åtgärder i övrigt vidtas.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Lotta Olsson, utvecklings- och trafikavdelningen

Översyn av cykelplan (B15f, E1n, E1p)

Uppdrag ges till stadsbyggnadsnämnden att göra en översyn av cykelplanen samt pröva om det möjligt att införliva "cykelstråk och cykelparkering i stadskärnan" i cykelplanens objektlista.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Lotta Olsson, utvecklings- och trafikavdelningen

Gångplan (15, B15f)

En gångplan ska antas senast 2015. Gång är ett grundläggande färdssätt att ta sig fram i staden. Huvudstråket för gång måste bestå av ett finmaskigt nät och genvägar. Ofta klumpas de gående ihop med cyklister trots betydande skillnader eller som "oskyddade trafikanter". Insatser för ett ökat gående kan ge positiva effekter för både folkhälsa och klimat. Fotgängare har ofta höga krav på omgivande miljö, som t.ex. markunderlaget, en intressant miljö samt trygghet. En gångplan ska öka förståelsen hos planerare för olika fotgängargrupper, vara ett hjälpmedel och riktlinjer för planerare vid planarbete, nybyggnad och ombyggnad samt identifiera förbättringsområden. Som underlag till en gångplan ska bl.a. Grönstrukturplanen och den påbörjade Sociotopsinventeringen användas.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Stefan Lind, strategi- och utvecklingsavdelningen, Lisa Bergström, förening/utveckling

Laddinfrastruktur – förberedelser (V1a, V1b, E11)

Jönköpings kommun ska fr.o.m. 2014 i samband med att kommunala mark- och gatuparkeringar anläggs förbereda för en ev. framtida utbyggnad av laddinfrastruktur genom att för 10 % av P-platserna på lämpligt sätt anlägga tomma rör och fundament. Vid byggande av kommunala parkeringshus ska en analys av framtida effektbehov, behov av tomrör m.m. göras med målsättning att 10 % av P-platserna ska kunna förses med laddningsmöjligheter och i vilken takt som det bör ske. Från och med 2015 ska Jönköpings kommun även verka för att minst motsvarande ambitionsnivå tillämpas för parkeringsplatser som inte byggs i egen regi (i exploateringsavtal, detaljplaner och vid bygglov).

Ansvar: Tekniska nämnden och Jönköpings kommuns

Parkerings AB

Kontaktperson: Reimer Selero, parkering, Per Hasselqvist, Jkp kn parkerings AB, Fredric Norrå, Liselotte Johansson, mark och exploatering, Ulf Mattsson, bygglov

Bilpooler i nya bostadsområden (15, B15f)

Senast 2015 ska kommunen ha bidragit till att starta en bilpool i minst ett nytt bostadsområde med hjälp av exploateringsavtal och parkeringsnormen.

Ansvar: Tekniska nämnden i samråd med Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Lise-Lotte Johansson, mark och exploatering

MM-arbete i planeringsprocessen (15, 15f)

Senast 2016 ska rutiner för arbete med Mobility Management i hela den fysiska planeringsprocessen fastställas.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden i samverkan med tekniska nämnden

Kontaktperson: Olle Gustafsson, utvecklings- och trafikavdelningen

Infartsparkering (15, 15f)

Jönköpings kommun ska senast 2016 planlägga minst en av de infartsparkeringar som har föreslagits i Kommunikationsstrategin (i området vid Röde Påle, Djupadalsrondellen, Vårstarondellen) med målsättning om färdigställande senast 2018.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Henrik Zetterholm, utvecklings- och trafikavdelningen

3.4.3 Vatten-, avlopp- och dagvattensystem

Mål

7b. Förnysetakt VA-ledningsnät

Förnysetakten för kommunens VA-ledningsnät som idag är 500 år, ska fr.o.m. 2015 vara 200 år.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Jan-Eric Bengtsson, VA nät

15g. Simsholmens avloppsreningsverk

Senast 2015 ska etapp 1 av anpassningen av Simsholmens avloppsreningsverk, till den förändrade miljö som stadens utveckling i området runt Simsholmen innebär, vara genomförd. Den första etappen avser lämpliga anpassningar (som kommer att utredas närmare) av den verksamhet som idag bedrivs inom området och därmed ingen flyttning av någon del av verksamheten.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Nicklas Eriksson, VA verk

Åtgärder

Vattenförsörjningsplan (8,9)

För att säkerställa tillgången till vattenresurser för dricksvattenförsörjning ur ett flergenerationsperspektiv ska en Vattenförsörjningsplan för hela kommunen antas senast 2015.

Ansvar: Tekniska nämnden i samarbete med Miljönämnden och Stadsbyggnadsnämnden.

Kontaktperson: Marie Wikander Ederfors, VA abonnent/stab

Förnyelsebehov – VA (7, B7b, 15)

Förnyelsebehov av VA-ledningar inom prioriterade delområden ska redovisas för tre områden senast 2015, ytterligare tre områden senast 2016 och ytterligare ett område senast 2017.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Jan-Eric Bengtsson, VA nät

Avlopp – fritidshusområden (7, B7b, 15)

Senast 2017 ska huvuddelen av fastigheterna/arrendetomterna inom Axamo, Västersjön Öster, Ångsbergsstigen samt Ulvstorp vara anslutna till allmänt VA.

Ansvar: Tekniska nämnden i samverkan med Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Kerstin Nyström, VA abonnent/stab

Överföring – Huskvarna ARV (7, 15, B15g)

Senast 2015 ska möjligheterna till och kostnaderna för samordning av Huskvarnas avloppsreningsverk med Simsholmen utredas med beaktande av den stadsutveckling som sker kring Simsholmen.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Nicklas Eriksson, VA verk

Dagvattenpolicy (4, 15)

Senast 2015 ska en uppdaterad plan för dagvatten-hantering med tillhörande riktlinjer antas.

Ansvar: Miljönämnden i samverkan med Tekniska nämnden och Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Annika Magnusson, miljö- och hälsoskyddskontoret

Vatten- och avloppsplan (7, B7b, 9, 15)

VA-plan ska upprättas senast 2016.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Marie Wikander Ederfors, VA abonnent/stab

3.4.4 Risker och sårbarhet

Åtgärder

Kartläggning – översvämning 2 (15)

Områden i kommunen (exklusive centrala delar av Jönköping och Huskvarna) som kan drabbas av omfattande översvämningar till följd av 100-årsnivå i vattendrag/sjöar eller 100-årsregn ska kartläggas senast under 2015.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Jan-Eric Bengtsson, VA nät, Mathias Johansson, gata

Riktlinjer – klimatanpassning (15)

Senast 2015 ska dokumentet Förutsättningar och riktlinjer för klimatanpassning uppdateras.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Erica Storckenfeldt, riskhantering och samordning

Skredutredning

Senast 2018 ska de mest prioriterade av de områden som pekats ut i den översiktliga ras- och skredutredningen undersökas.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden i samverkan med Tekniska nämnden och Miljönämnden.

Kontaktperson: Erica Storckenfeldt, riskhantering och samordning

3.4.5 Engagera flera

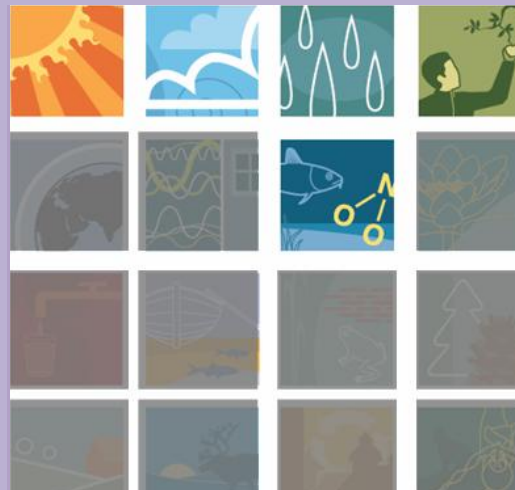
Åtgärder

Junebäcken (15, 16)

Fristående rekreationsåtgärder i utvecklingsplan för Junebäcken (fastställd 2013) ska genomföras senast 2015. Åtgärder i samverkan med annan stadsutveckling görs vid aktuellt tillfälle.

Ansvar: Tekniska nämnden i samverkan med Stadsbyggnadsnämnden.

Kontaktperson: Helen Bjurulf, översiktlig planering

4 ENERGI OCH TRANSPORTER

4.1 Bakgrund

I området Energi och transporter ingår kommunens arbete med bl.a. energieffektivisering i befintlig verksamhet, val av energikällor, energiproduktion, val av fordonsbränslen och fordonsslag samt transporteffektivisering. I följande kommunala dokument finns kunskapsläge sammanställt inom området Energi och transporter.

- Hur mår Jönköping? (årlig)
- Kommunikationsstrategi (2012)
- Handlingsprogram – kollektivtrafik (2011)
- Handlingsplan för hållbart resande (2011)
- Energi- och klimatprogram – informationsdel (2009)
- Resepolicy (2013)

Energicentrum på A6 utgör en viktig funktion för att nå ut med energi- och klimatinformation till medborgare och mindre företag. Nedan redovisas en kort orientering kring de frågor som ingår i området.

Energi

Lokal, effektiv och förnybar energiproduktion

Det är angeläget att skapa en lokal förnybar energiproduktion i regionen och kommunen. Biogasproduktionen i länet behöver utvecklas genom bl.a. regional samordning/samverkan. Utbyggnad av fjärrkyla- och fjärrvärmenätet behöver fortsätta i både nya och befintliga områden. Lokalt tillvaratagande av solenergi (både solel och solvärme) har en stor utvecklingspotential där utbyggnad av solvärme i första hand bör ske i områden utan tillgång till fjärrvärme. Även lokal vindkraft har en stor utvecklingspotential. Befintlig lokal vattenkraft ska användas så effektivt som möjligt med god miljöhänsyn.

Robusta och smarta energinät

Energinäten ska successivt utvecklas för god försörjningstrygghet, ökad lokal förnybar elproduktion, återvinning av energi som annars går till spillo, förbättrad energieffektivitet ur ett systemperspektiv samt effektreduktion vid effektoppar.

Hållbar planering och byggande

En hållbar planering och ett hållbart byggande är angelägen även ur ett energiperspektiv och behandlas i avsnittet Boende och stadsutveckling.

Effektivisering

Det är angeläget att energianvändningen effektiviseras i så stor utsträckning som möjligt. När man ska välja vilken typ av energikälla som är viktigast att effektivisera kan man beakta dels klimatpåverkan och dels primärenergianvändning. Begreppet primärenergianvändning beskriver hur stor energianvändning som sker från den ursprungliga energikällan via distribution till den slutliga energianvändningen. Om hänsyn tas till både klimatpåverkan och primärenergianvändning bör följande prioritering tillämpas beträffande inom vilka områden energieffektiviseringsåtgärder bör vidtas:

1. El och fossila bränslen
2. Biobränslen
3. Fjärrvärme
4. Fjärrkyla

Transporter

Jönköpings kommun är en transportintensiv kommun med mycket genomfartstrafik, en betydande lokal trafik och en stor speditorsverksamhet. I centrala Jönköping skapar det geografiska förhållandet med smala landpartier mellan de centralt belägna sjöarna också trängsel.

Biltrafiken är numera den främsta orsaken till hälsofarliga luftföroreningar, koldioxidutsläpp och störande buller. En resvaneundersökning har genomförts 2009 och 2014. Resultatet från båda visar att Jönköpingsborna gör ungefär lika många resor som boende i liknande kommuner, men andelen bilresor är högre än i många jämförbara kommuner och även högre än riksgenomsnittet. Bilandelen har tyvärr ökat med ett par procentenheter sedan 2009 (66/68 %) men kollektivtrafikandelen har också ökat (9/10 %), framför allt på bekostnad av andelen resor till fots. Å andra sidan har andelen personer som inte har någon vilja/möjlighet att minska sin bilanvändning minskat och de som funderar på att minska sin bilanvändning har ökat vilket kan indikera att det trots allt finns en förbättringspotential.

För att kunna minska miljöpåverkan från transportsektorn är det angeläget att biltrafiken minskar till förmån för en ökad kollektivtrafik, gång och cykel. Antalet kollektivtrafikresor per invånare har dock varit relativt konstant det senaste decenniet. Utredningar som gjorts visar att 60 % av dem som bor i Jönköping har sin arbetsplats inom cykelavstånd (högst fem kilometer och med en topografi som möjliggör cykling) och är därmed potentiella cykelpendlare. Åtgärder som syftar till ökat cyklande är därför prioriterade.

4.2 Nyckeltal

Nedan visas exempel på nyckeltal som följs upp årligen med syfte att beskriva och åskådliggöra vilka trender som finns inom området Energi och transporter. Den senast klassade trenden för nyckeltalet visas tillsammans med bedömd målnöjdhetsgrad i de fall det finns mål kopplade till nyckeltalet. Samtliga nyckeltal redovisas i Hållbarometer (www.jonkoping.se/hallbarometer) och i dokumentet Hur mår Jönköping? redovisas ett urval av dessa.

Kommunen som geografiskt område	Trend	Mål
• Energianvändning per invånare	→	😊
• Lokalt producerad el	→	😞
• Biogasproduktion	→	😊
• Olje användning för uppvärmning/varmvatten	→	😊
• Körsträcka – personbilar	→	😊
• Bilresor - centrala Jönköping	→	😊
• Cykelresor - centrala Jönköping	→	😊
• Kollektivtrafikresor	→	😞
Kommunal verksamhet		
• Energianvändning per årsarbetare	→	😞
• Energianvändning i fastigheter	→	😊
• Förnybara fordonsbränslen - kommunal verksamhet	→	😊

4.3 Visioner

Visioner för framtiden

- Lokala och regionala energikällor används så långt som möjligt.
- Distributionsnät för energi är flexibla och effektiva samt möjliggör återvinning av energi som annars går till spillo och anslutning av förnybara energikällor.
- Energianvändningen är effektiv (inkl. återvinning) och sker med förnybara energikällor.
- Person- och godstransporter sker effektivt och med förnybara energikällor.

Ålborg-åtaganden

- Minska konsumtionen av primäre energi och öka andelen förnybara energikällor.
- Undvika onödig energikonsumtion och förbättra energieffektiviteten hos slutanvändaren.
- Öka andelen resor som sker med kollektivtrafik, till fots eller med cykel.
- Uppmuntra övergången till fordon med låga utsläpp.
- Minska transporternas konsekvenser för miljön och folkhälsan.
- Låta politiken för klimatskydd genomsyra vår politik inom sådana områden som energi och transporter.

4.4 Mål och åtgärder

4.4.1 Energi

Mål

1c. Energianvändning

Energianvändningen¹⁾ per invånare ska minska med minst 10 % från 1990-2020. (EoK)

Ansvar för måluppföljning: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Annelie Wiklund, strategi- och utvecklingsavdelningen

¹⁾ SCBs icke graddagskorrigerade värden för slutlig energianvändning i Jönköpings kommun.

1d. Lokal elproduktion – VIP

Av den totala mängden elenergi som används i kommunen (geografiskt område) ska minst 50 % vara lokalt producerad i kommunen och förnybar senast 2020.

Ansvar för måluppföljning: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Annelie Wiklund, strategi- och utvecklingsavdelningen

1e. Kraftvärmeel/fjärrvärme

Senast 2015 ska minst 97 procent av den levererade energin för kraftvärmeel, fjärrvärme och ånga vara producerad från biobränsle, avfall eller återvunnen energi (t.ex. värmepumpar).

Ansvar: Jönköping Energi AB

Kontaktperson: Mats Palmerus, JEAB

1f. Uppvärmning och varmvatten

Senast 2020 ska fossil olja inte användas för uppvärmning och varmvatten*) i kommunen som geografiskt område.

Ansvar för måluppföljning: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Annelie Wiklund, strategi- och utvecklingsavdelningen

*) Uppföljning sker genom SCB kommunala energibalans. Av uppföljningstekniska skäl omfattar målet kategorierna offentlig verksamhet, övriga tjänster och hushåll.

1g. Energianvändning – kommunal verksamhet - VIP

Den totala energianvändningen per heltidsanställd (uppvärmning, el, transporter) och den totala energianvändningen i kommunal verksamhet ska minska med minst 20 % 2009-2020.

Ansvar: Samtliga nämnder

Kontaktperson: Annelie Wiklund, strategi- och utvecklingsavdelningen

1h. Energianvändning - Vätterhem

Vätterhem ska senast 2016 minska energianvändningen/m², A_{temp} med 20 % jämfört med 2007 (motsvarar ca 20 GWh).

Ansvar: Bostads AB Vätterhem

Kontaktperson: Torbjörn Lundgren, Vätterhem

Åtgärder

Energilager för fjärrvärme i stadsnära läge (V1a)

Syftet med energilagring i stadsnära läge är att stärka förutsättningarna för fortsatt leverans av fjärrvärme i Jönköping med hög tillgänglighet och låg miljöpåverkan. Senast 2015 ska en lämplig placering och utformning utredas.

Ansvar: Jönköping Energi AB

Kontaktperson: Mats Palmerus, JEAB

Demoprojekt - smart elnät (V1a)

Med syfte att skapa erfarenhet av smarta elnät ska Jönköpings Energi AB under 2014-2016 driva ett demoprojekt beträffande mät- och styrutrustning i vindkraftparken utanför Gränna. Projektet omfattar mätning av den producerade effekten totalt och per vindkraftverk samt styrning av de enskilda verkens producerade effekt så att det totala effektuttaget som tillåts, p.g.a. begränsningar i överföringskapacitet, vid aktuell tidpunkt kan innehållas.

Ansvar: Jönköping Energi AB

Kontaktperson: Mats Palmerus, JEAB

Oljepannor – konvertering (V1a, V1b)

Oljepannor i egenägda fastigheter ska senast 2020 konverteras så att oljeanvändningen reduceras med minst 45 % (basår 2013).

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Irene Lindberg, interna fastigheter

Gatubelysning – byte av kvicksilverlampor (V1b, E1c, E1g)

Jönköpings kommun ska senast under 2012-2015 genomföra förnyelse av gatubelysningen i kommunen (huvudsakligen utbyte av kvicksilverlampor m.a.a. lagstiftad utfasning av denna typ av ljuskälla).

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Rolf Sandström, park/skog

4.4.2 Transporter

Mål

1i. Fordonsbränslen

Andelen biobränslen ska uppgå till minst 25 % (energimängden) av fordonsbränsleanvändningen i kommunen (geografiskt område) senast 2020. (EoK)

Ansvar för måluppföljning: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Annelie Wiklund, strategi- och utvecklingsavdelningen

1j Kollektivtrafik*

Senast 2016 ska stadsbussar i Jönköping, regionbussar och tåg drivas med minst 90 %, 50 % respektive 60 % förnybara bränslen. All kollektivtrafik ska drivas helt med förnybara drivmedel senast 2025.

Ansvar: Jönköpings Länstrafik

Kontaktperson: Christine Leppänen, JLT

* Kommunkoncernen har inget ansvar för målet men stödjer det och verkar för att det ska nås.

1k. Fordonsgas – VIP

Senast 2015 ska 2,5 miljoner normal kubikmeter biogas produceras och avsättas som fordonsbränsle. (MP)

Ansvar: Jönköping Energi Biogas AB

Kontaktperson: Mats Palmerus, JEAB

1l. Elfordon

Minst 15 % av fordonen (personbil/lastbil/buss) registrerade i Jönköpings kommun (geografiskt område) ska till 2020 drivas med enbart el (i huvudsak pluginhybrider). (EoK)

Ansvar för måluppföljning: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Annelie Wiklund, strategi- och utvecklingsavdelningen

1m. Kollektivtrafikresor

Antalet resor med kollektivtrafik/invånare (exklusive resor till och från skolan) ska till 2020 dubbleras. Basår 2007: 85 resor/invånare, år. (EoK)

Ansvar: Jönköpings Länstrafik i samarbete med kommunstyrelsen

Kontaktperson: Christine Leppänen, JLT

1n. Cykling i centrum – VIP

Senast 2015 ska cyklandet till och från centrum öka med 30 % jämfört med 2010.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Lotta Olsson, utvecklings- och trafikavdelningen

1o Cykling i centrum – VIP 2

Senast 2020 ska cyklandet till och från centrum öka med 25 % jämfört med 2015.

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Lotta Olsson, utvecklings- och trafikavdelningen

1p Inga onödiga bilresor

Bilresor som enkelt kan ersättas med gång/cykel/ kollektivtrafik ska i Jönköpings kommun som geografiskt område minska senast 2020. Som indikator på måluppfyllelsen ska körsträckan per invånare minska med 10 % till 2020. (basår 2012)

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden

Kontaktperson: Olle Gustafsson, utvecklings- och trafikavdelningen

1q. Förnybara bränslen - kommunala fordon

Andelen förnybara bränslen (inkl. el) som används i kommunala fordon (teknisk service, förmånsbilar, TTC, halkbana) ska öka från 2 % 2006 till minst 50 % 2015. Alla fordon som nyanskaffas ska i första hand drivas av biogas eller el och i andra hand av andra förnybara bränslen där så är tekniskt möjligt. Personfordon som drivs med icke förnybara drivmedel får endast köpas efter särskilt beslut av respektive förvaltningschef. Till 2015 ska alla kommunala fordon där det är tekniskt möjligt drivas med förnybara bränslen (inkl. el).

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Rose-Marie Fredriksson, teknisk service

1r. Förnybara bränslen - persontransporter

Jönköpings kommuns persontransporter med egenägda fordon ska senast 2020 ske med fordon som är avsedda för förnybara bränslen eller el. Inköpta personbilar ska fr.o.m. 2014 uppfylla både gällande prioriteringsordning beträffande bränsleval och regeringens krav för miljöbilar. För hyrbilar införs kravet på förnybart bränsle samt uppfyllande av miljöbilsdefinitionen under 2016. Samtliga krav gäller om det är tekniskt möjligt. (KR)

Ansvar: Tekniska nämnden i samverkan med kommunstyrelsen

*Kontaktperson: Rose-Marie Fredriksson, teknisk service
Thomas Rodén, upphandlingsavdelningen*

Åtgärder

Samordnad varudistribution (V1a, E1i)

Kommunstyrelsen ges i uppdrag att leda arbetet med en samordnad varudistribution i Jönköpings kommun med målsättning att en samordnad varudistribution ska igångsättas senast under 2015.

Ansvar: Kommunstyrelsen i samverkan med övriga nämnder

Kontaktperson: Thomas Rodén, upphandlingsavdelningen

Elfordon – inköp (V1a, V1b, E1q, E1r)

Jönköpings kommun ska senast 2016 använda 40 elfordon/laddhybrider.

Ansvar: Tekniska nämnden i samverkan med övriga nämnder.

Kontaktperson: Rose-Marie Fredriksson, teknisk service

Resfria möten (V1a, V1b, E1p)

Jönköpings kommun ska senast 2015 tillgängliggöra relevant lättanvänd teknik för resfria möten (telefon-, webb- och videokonferensmöten) för medarbetare som har behov av det.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Urban Lindqvist, IS/IT, Christian Holm, teknik och verksamhet

4.4.3 Engagera flera

Åtgärder

Fjärrvärmesystem – digital karta (E1d)

JEAB ska senast 2015 visualisera fjärrvärmesystemets utbredning i en publik digital karta för att förenkla planering av nya anslutningar.

Ansvar: Jönköping Energi AB

Kontaktperson: Mats Palmerus, JEAB

5 PRODUKTION OCH KONSUMTION

5.1 Bakgrund

I detta kapitel ingår kommunens arbete med produktion och konsumtion av varor och tjänster. Vi försöker ta hänsyn till varornas och tjänsternas hela livscykel från produktion till slutgiltigt omhändertagande (avfall). I avsnittet ingår även bredare mål och åtgärder som syftar till att engagera flera men som inte kan hänföras till något av övriga områden. I följande kommunala dokument finns kunskap inom området:

- Avfallsplan 2011-2015
- Hur mår Jönköping? (årlig)

Nedan redovisas en kort orientering kring de frågor som ingår i området.

Produktion och konsumtion

Varor och tjänster ger upphov till olika typer av miljöpåverkan genom sin livscykel: från design, råvaruutvinning och produktion till användning och slutgiltigt omhändertagande, inklusive transporter i alla led. Ett hållbart jord- och skogsbruk är en viktig grund i varuproduktionen. Exempel på miljöproblem som kan kopplas samman med produktion och konsumtion av varor och tjänster är utarmning av naturresurser och biologisk mångfald, klimatpåverkan och utsläpp av kemikalier.

Kommunen har som vision att vara en god förebild i miljöarbetet. Vi arbetar därför löpande med att på olika sätt förbättra verksamheten för att minska den totala miljöpåverkan. Detta gäller både den egna verksamheten och tjänster/produkter som handlas upp. Vi arbetar även för att fler verksamheter ska arbeta systematiskt med sina miljöfrågor genom olika slags miljöcertifieringar.

Exempel på sådan utåtriktad verksamhet är miljödiplomering som är ett ledningssystem som Jönköpings kommun erbjuder och som lämpar sig väl för mindre företag, tjänsteföretag och offentliga verksamheter. Miljödiplomering används även i kommunal verksamhet. I skolor används bl.a. Grön Flagg som är speciellt utvecklat för förskolor och skolor av Stiftelsen Håll Sverige Rent. Skola för hållbar utveckling är en annan nationell utmärkelse för skolor och förskolor.

Avfall

Vi arbetar ständigt för att förbättra avfallshanteringen för att minska avfallsmängden och öka möjligheten till återanvändning och återvinning av olika material samt minska spridningen av oönskade ämnen i vår miljö. Grundläggande för arbetet är den så kallade avfallstrappan:

1. Minska avfallsmängden och dess farlighet
2. Återanvändning
3. Materialåtervinning
4. Energiutvinning
5. Deponering

Ytterligare mål och åtgärder finns redovisade i Avfallsplan 2011-2015.

5.2 Nyckeltal

Nedan visas exempel på nyckeltal som följs upp årligen med syfte att beskriva och åskådliggöra vilka trender som finns inom området Produktion och konsumtion. Den senast klassade trenden för nyckeltalet visas tillsammans med bedömd måloppfyllnad i de fall det finns mål kopplade till nyckeltalet. Samtliga nyckeltal redovisas i Hållbarometer (www.jonkoping.se/hallbarometer) och i dokumentet Hur mår Jönköping? redovisas ett urval av dessa.

Kommunen som geografiskt område	Trend	Mål
• Miljöledningssystem	→	
• Miljödiplomerade verksamheter	→	
• Ekologisk åkermark	→	
• Miljöcertifierat skogsbruk	→	
• Avfallsmängd per invånare	→	☹
• Materialåtervinning	→	😊
• Farligt avfall	→	
• Fosfor i slam som återanvänds	→	
Kommunal verksamhet		
• Miljöcertifierade skolor och förskolor	→	😊
• Ekologiska livsmedel	→	☹
• Miljödiplomerade kommunala verksamheter	→	😊

5.3 Visioner

Visioner för framtiden

- Jönköpings kommun är en god förebild i miljöarbetet.
- Användning av naturresurser sker effektivt.
- Vid inköp ställs krav på en miljöriktig produktion av varor och tjänster.
- Avfall samlas in och omhändertas i slutna kretslopp

Ålborg-åtaganden

- Utveckla och förverkliga hållbarhetsprinciper för företagslokaliseringar.
- Uppmuntra marknader för högkvalitativa lokala och regionala produkter.
- Främja hållbar lokalturism.
- Bevara ekologiskt produktiv mark.
- Främja ett hållbart jord- och skogsbruk.
- Aktivt främja hållbar produktion och konsumtion, särskilt av miljömärkta organiska och etiska produkter samt "rättvis handel"-produkter.
- Bedriva hållbar upphandling.
- Låta politiken för klimatskydd genomsyra vår politik inom sådana områden som upphandling, avfall, jord- och skogsbruk.
- Spara vatten och använda vatten mer effektivt.
- Undvika och minska avfall, och öka återanvändning och återvinning.
- Hantera och behandla avfall i överenskommelse med bästa tillgängliga kunskap.

5.4 Mål och åtgärder

5.4.1 Produktion

Mål

0b. Miljömärkta skolor 2

Andelen förskolor och skolor med miljöcertifiering (Grön Flagg, Miljödiplomer eller liknande) ska öka från 17 % (33 st) 2011 till 30 % (50 st) senast 2016 i Jönköpings kommun som geografiskt område.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden, Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Kontaktperson: Lars Öster, utvecklingsenheten

0c. Miljödiplom – kommunal verksamhet

Andel kommunanställda som omfattas av miljödiplom (undantaget skolor och förskolor) ska minst dubblas från 11 % (ca 770 personer) till 22 % (ca 1 540 personer) från 2007 till 2015.

Ansvar: Samtliga nämnder

Kontaktperson: Eva Göransson, agenda 21

Åtgärder

Miljödiplomering – utbildningsförvaltningen (P0c)

Utbildningsförvaltningen i stadshuset, Huskvarna, ska miljödiplomeras senast 2015.

Ansvar: Barn- och utbildningsnämnden och Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Kontaktperson: Lars Öster, utvecklingsenheten

Miljödiplomering – rådhuset (P0c)

Rådhuset ska miljödiplomeras senast 2015.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Malena Tovesson, kanslienheten

5.4.2 Konsumtion

Mål

13a Ekologiska livsmedel - VIP

I kommunala kök ska minst 25 % av livsmedelskostnaden utgöras av ekologiska varor senast 2016 och minst 30 % senast 2020 (KRAV eller motsvarande gäller för verifiering av att produkterna håller ekologisk standard).

Ansvar: Kommunstyrelsen, Socialnämnden, Äldrenämnden, Barn- och utbildningsnämnden och Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Kontaktperson: Caroline Axelsson, upphandlingsavdelningen, Ida Wissling, soc ledning/adm, Cecilia Klyver, ubf ekonomienheten

Åtgärder

Kemikalier – kartläggning och åtgärdsutredning (4)

Jönköpings kommun ska under 2014-2015 öka kunskaperna kring kemikalier som i vid bemärkelse förekommer i våra verksamheter, i fastigheter, vid byggnationer och vid upphandlingar m.m. Det handlar också om att kartlägga och ta fram en prioriteringsordning av vilka olika åtgärder kommunen behöver vidta för att minska hälso- och miljöriskerna.

Ansvar: Miljönämnden i samverkan med övriga nämnder

Kontaktperson: Gudrun Bremle, ledning/adm

Miljöutbildning – beställare (4)

Senast under 2015 ska certifierade beställare utbildas i hur miljökrav ställs i upphandling och förstå innebörden av avtalade miljökrav. Ett särskilt fokus läggs på certifierade beställare som avropar kemtekniska produkter.

Ansvar: Kommunstyrelsen

Kontaktperson: Thomas Rodén, upphandlingsavdelningen

5.4.3 Avfall

Mål

15h. Mindre avfallsmängd

Totala mängden hushållsavfall som uppstår inom kommunen ska minska till år 2015 och mängden avfall per invånare ska då motsvara 2004 års nivåer. (AP)

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Ulf Persson, avfall

15i. Fastighetsnära förpackningsinsamling

Erbjuda alla hushåll fastighetsnära insamling av förpackningsmaterial senast 2016. Villahushållen via fyr-fackssystem, och lägenhetshushåll genom information och rådgivning för fastighetsägare till flerfamiljsfastigheter.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Ulf Persson, avfall

15j. Kundnöjdhet – farligt avfall

Förbättra möjligheterna att lämna farligt avfall som uppkommer i hushåll. 90 % av kommuninvånarna ska vara nöjda med hur de kan bli av med sitt farliga avfall 2015.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Josefin Mattson, marknadsenheten

15k. Materialåtervinning

Minst 55 % av hushållsavfallet går till materialåtervinning inkl. biologisk behandling 2015. (AP)

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Gunnar Ekholm, avfall

15l. Rent hushållsavfall

Andelen förpackningar i hushållsavfallet ska minska med 50 % till 2016 jämfört med 2008.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Ulf Persson, avfall

Åtgärder**Nya sortergårdar** (P15j, P15k, P15l)

Nya sortergårdar med större ytor, som ger jämnare belastning och möjlighet att sortera ut fler fraktioner ska byggas senast 2016.

Ansvar: Tekniska nämnden

Kontaktperson: Håkan Karlsson, sortergårdsenheten

Regionala miljömål

Vision 2050 – Jönköpings län är ett plusenergilän

Visionen innebär:

Till år 2050 minskar Jönköpings län behovet av energi med knappt 40 procent jämfört med år 2007 och ökar produktionen av förnybar energi, så att länet blir självförsörjande och kan sälja ett överskott av förnybar energi till andra län och länder.

Det är lätt att leva, bo och resa energieffektivt och fossilfritt i Jönköpings län.

Övergripande mål:

År 2050 är energianvändningen i Jönköpings län mindre än 8 000 GWh.

År 2050 producerar vi i Jönköpings län minst 9 000 GWh förnybar energi.

År 2050 är utsläppen av koldioxid lägre än 1 ton per år och invånare. Målet avser endast koldioxid och inte övriga växthusgaser.

Vision 2020 – Jönköpings län är det klimatsmarta länet

Visionen innebär:

Alla samhällssektorer har utvecklat ett strategiskt tänkande med energieffektivisering och klimatsmart som ledord, och utsläppen av växthusgaser minskar i snabb takt.

Övergripande mål:

År 2020 har arbete med minskad klimatpåverkan och energiplanering en central och framskjuten position i kommunernas och näringslivets strategiska arbete – en utveckling som inletts sedan flera år tillbaka genom arbetet med egna klimat- och energistrategier.

År 2020 har vi ett väletablerat regionalt energikontor som samordnar och leder olika energiprojekt, stödjer ny miljöteknik och stimulerar tillkomsten av nya energitjänster som säljs till övriga Sverige och till hela världen.

År 2020 bedriver alla stora, medelstora och små företag ett systematiskt energieffektiviseringsarbete som en följd av de goda exempel som inletts redan i början av seklet samt ökande energipriser.

År 2020 byggs och planeras det för ny spårbunden kollektivtrafik i starka pendelstråk. Nya och snabba regionaltåg, spårvagnar eller spårbilar trafikerar spåren.

År 2020 finns attraktiva cykelvägar till och från skolor, arbetsplatser, fritidsanläggningar och butiker i länets alla tätorter.

Etappmål

Utsläpp av växthusgaser

År 2020 ska utsläppen av växthusgaser i Jönköpings län vara 30 procent lägre än år 1990. Målet gäller verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter. Utsläppen ska räknas som koldioxidekvivalenter och omfatta de sex växthusgaserna enligt Kyotoprotokollet och IPCC:s definitioner. Upptag och utsläpp till och från skogsbruk eller annan markanvändning ingår inte i målet.

Energianvändning

År 2020 ska energianvändningen i Jönköpings län vara 30 procent effektivare än år 2008 och vara högst 11 000 GWh. Målet är sektorsövergripande och innebär en minskning av energiintensiteten med 30 procent mellan åren 2008 och 2020, det vill säga den tillförda energin per BRP (bruttoregionalprodukt) - enhet i fasta priser ska minska med 30 procent.

År 2020 byggs alla nya villor och flerfamiljshus med lösningar som ger låg energianvändning – en höjning från 80 % år 2015. Statliga stimulansåtgärder och nya normer för energiförbrukning har bidragit.

Förnybar el

År 2020 finns det solcells- och vindkraftsanläggningar som, tillsammans med el från kraftvärme, gör att Jönköpings län till minst 50 procent är självförsörjande på el.

År 2020 har nästan alla tätorter utbyggd fjärrvärme eller närvärme med enbart förnybar energi.

År 2020 är all energi för uppvärmning av bostäder och lokaler fossilbränslefri.

Transporter

År 2030 ska Jönköpings län ha en fordonspark som är oberoende av fossila bränslen.

År 2020 drivs majoriteten av alla nya bilar och kollektivtrafiken med fossilfria drivmedel.

År 2020 finns i länet både stora och små biogasanläggningar, tankställen för biogas och elenergi i varje kommun.

År 2015 har andelen resor som sker med kollektivtrafik eller cykel ökat med 15 % och till år 2020 med 20 % jämfört med år 2002 genom att samhällets aktörer (kommun, stat, länstrafik, arbetsgivare) tillhandahåller och främjar attraktiva alternativ som är tillgängliga för alla.

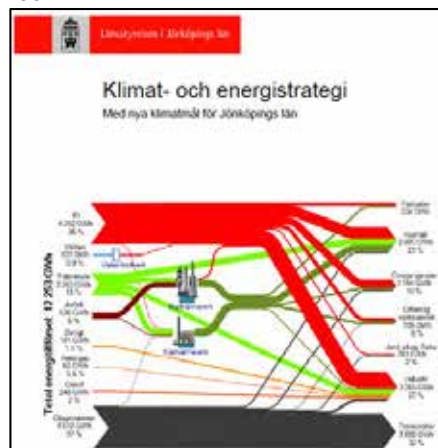
År 2015 ska koldioxidutsläppen från transportsektorn i Jönköpings län vara minst 10 procent lägre än år 2002.

Avfall

År 2015 ska mängden hushållsavfall per person inte längre öka, och år 2020 ska mängden hushållsavfall ha minskat till samma nivå som riksgenomsnittet år 2002, dvs. högst 374 kg per person. Hushållsavfall från verksamheter ingår inte.

Klimatanpassning

År 2015 har alla kommuner identifierat och analyserat riskerna för översvämningar, ras, skred och erosion, beaktat riskerna i den fysiska planeringen samt tagit fram förslag på åtgärder för anpassning av befintlig bebyggd miljö för ett ändrat klimat.

STADSKONTORET
www.jonkoping.se/hallbarometern

**JÖNKÖPINGS
KOMMUN**

Ljuset vid Vättern